

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Náboženská a politická struktura lakotské společnosti v rezervaci Pine Ridge

Tadeáš Dufek

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tadeáš DUFEK**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Náboženská a politická struktura lakotské společnosti
v rezervaci Pine Ridge**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude založena na prostudované literatuře a na terénním výzkumu zrealizovaného mezi Lakoty v létě 2008.

Stručná osnova:

- Politika USA ovlivňující vývoj indiánských rezervací v Jižní Dakotě
- Militarizace indiánského aktivismu v 70. letech s důrazem na události v Jižní Dakotě
- Politické a náboženské frakce v současné lakotské společnosti
- Vyhlášení suverénního státu Republic of Lakotah
- Aktivity skupiny Lakota Freedom Delegation a jejich podpora v lakotské společnosti

Metodologie:

V terénu uplatním především metodu zúčastněného pozorování, polostrukturovaných a nestrukturovaných rozhovorů případně biografické metody.

Ve své práci se pokusím zasadit vyhlášení Republic of Lakotah do kontextu lakotského politického aktivismu a do širších kontextů historických, společenských, politických a náboženských.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- BANKS, D.; Erdoes, R. Ojibwa Warrior – Dennis Banks and the Rise of the American Indian Movement. University of Oklahoma Press: Norman 2004.**
- BURNETTE, R. The road to wounded knee. Bantam Books 1974.**
- CROW DOG, L. Crow Dog: Four Generations of Sioux Medicine Men. Harper Perennial 1996.**
- FERACA, S. Wakinyan: Lakota Religion in the Twentieth Century. University of Nebraska Press 2001.**
- JOSEPHY, A. Now That the Buffalo's Gone: A Study of Today's American Indians. University of Oklahoma Press 1984.**
- MATTHIESSEN, P. In the Spirit of Crazy Horse. Viking Pinquin 1991.**
- MEANS, R.; WOLF, M. Where White Men Fear to Tread. St Martins Press: New York 1995.**
- OLSON, J; WILSON, R. Native Americans in the Twentieth Century. University of Illinois Press: Urbana and Chicago 1986.**
- REINHARDT, A. Ruling Pine Ridge: Oglala Lakota Politics from the Ira to Wounded Knee. Texas Tech University Press 2007.**
- STEINMETZ, P. Pipe, Bible and Peyote Among the Oglala Lakota: A Study in Religious Identity. Syracuse University Press 1998.**
- TRIMBACH, J. American Indian Mafia: An FBI Agent's True Story about Wounded Knee, Leonard Peltier, and the American Indian Movement. Outskirts Press 2007.**
- WEYLER, R. Blood of the Land: The Government and Corporate War Against First Nations New Catalyst Books 2007.**

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Lívía Šavelková, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSC.
děkan

L.S.

PhDr. Lívía Šavelková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 16.3. 2009

Tadeáš Dufek

Děkuji PhDr. Lívii Šavelkové Ph.D. za čas strávený s mou prací, za připomínky, poznámky, za trpělivost a ochotu při konzultacích.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá nábožensko-politickými frakcemi ve společnosti severoamerického kmene Lakotů na příkladu rezervace Pine Ridge v Jižní Dakotě. Popisuje historický vývoj politické struktury lakotské společnosti a tradičního náboženství. Věnuje se vývoje nábožensko-politických identit tradicionalistů a progresivistů. Nastiňuje současnou nábožensko-politickou situaci v rezervaci a zamýšlí se nad tím, do jaké míry politická identita tradicionalistů a progresivistů koresponduje s biologicko-kulturními kategoriemi „čistokrevní“ Lakotové a míšenci.

KLÍČOVÁ SLOVA

současní Lakotové – nábožensko-politické frakce – identita – tradicionalisté – progresivisté

TITLE

Religious and Political Structure of Lakota Society in Pine Ridge Indian Reservation

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with religious and political factions in the society of Native American Lakota tribe on Pine Ridge indian reservation. It describes the development of religious and political identities of traditionals and progressives (full bloods and mixed bloods). It outlines the contemporary reservation religious and political situation.

KEY WORDS

contemporary Lakotas – religious and political factions – identity – traditionals – progressives

1. ÚVOD	8
2. METODOLOGIE	10
3. POLITICKÉ FRAKCE	13
3.1. Tradiční struktura lakotské společnosti a předrezervační politické zřízení	13
3.2. Rezervační období a politická struktura v Pine Ridge do roku 1934	19
3.3. IRA a vytvoření Oglala Sioux Tribe a Oglala Sioux Tribal Council	23
3.4. Eskalace odporu proti politice kmenové vlády: Obsazení Wounded Knee 1973	28
3.5. Současnost: Vyhlášení Republic of Lakotah jako další etapa boje tradicionalistů proti systému kmenových vlád	33
4. NÁBOŽENSKÉ FRAKCE	38
4.1. Lakotské náboženství předrezervačního období	38
4.2. Rezervační období, křesťanství, kult peyotlu	41
4.3. Krystalizace náboženských frakcí v Pine Ridge v 2. polovině 20. století	45
4.4. Současnost: Tradicionalisté a politika	50
5. ZÁVĚR	53
6. POUŽITÁ LITERATURA	56
7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	59

1. ÚVOD

Naprostá většina česky psané literatury týkající se severoamerických indiánů se věnuje historii a se svým popisem končí na přelomu 19. a 20. století. Podporuje tak všeobecně vžitou stereotypizující představu o indiánech jako přírodních národech, které na konci 19. století podlely kolonizaci severoamerického kontinentu. Jako by indiáni násilným usazením do rezervací zmizeli z historie. Tyto představy jsou mimo jiné výsledkem desítek let oficiální politiky Spojených států, která měla za svůj cíl indiány jako etnickou skupinu skutečně vymazat a rozptýlit do většinové společnosti.

Indiáni však nezmizeli. Dokázali přežít období válečných konfliktů 19. století a následnou politiku asimilace. Nejhlasitěji o sobě dali vědět v období politického aktivismu 60. a 70. let 20. století. Zahánání do postupně mizejících rezervačních ostrůvků pod koloniální správou Spojených států, se v kontextu politických a revitalizačních hnutí hlasitě dožadovali svých práv.

Přes dílčí zlepšení na poli oficiální politiky koncem 20. století a přes určitý obrat v přístupu majoritní společnosti zůstává dodnes situace severoamerických indiánů problematická. Dodnes si indiáni nesou následky období asimilačních snah a přehmatů oficiální politiky. Rezervace patří k nejhudším oblastem Spojených států a indiáni se dodnes potýkají s rasismem ze strany majoritní společnosti i ze strany oficiálních orgánů. Materiální chudoba, nezaměstnanost, alkoholismus, nemoci, sebevraždy jsou stále každodenní realitou rezervací.

Tato práce se snaží neustrnout ve stereotypech mnohé literatury o indiánech a předkládá současnou situaci severoamerického indiánského kmene oglalských Siouxů (Lakotů) z rezervace Pine Ridge v Jižní Dakotě. Využívá historie jako vytvoření kontextu a pozadí pro současné jevy a procesy.

Téma náboženská a politická struktura jsem si zvolil, protože se na něm dá ilustrovat současná situace Lakotů a problémy, se kterými se potýkají. Většinu prezentovaných témat lze nalézt u mnoha dalších severoamerických kmenů. Zároveň se na tomto tématu dá ilustrovat kulturní svébytnost, kterou si Lakotové dokázali udržet, která odolala asimilačním snahám a která dodnes stojí v opozici vůči mnoha opatřením ze strany paternalistické oficiální politiky USA.

Téma náboženská a politická struktura v sobě obsahuje zajímavý moment. Probírá téma identity současných Lakotů, která vychází z tradic předrezervační historie 19. století, hledající způsob, jak efektivně fungovat v moderním světě 21. století.

Účelem práce je nastínit současnou nábožensko-politickou situaci v lakotské „rezervační“ společnosti. Jako ilustrace současných nábožensko-politických procesů poslouží okolnosti nedávného vyhlášení suverénního státu Republic of Lakotah na konci roku 2007 skupinou lakotských aktivistů prezentujících se jako Lakotská delegace svobody (*Lakota Freedom Delegation*).

První část práce popíše historický vývoj lakotské společnosti, který vytvoří nezbytný kontext pro pochopení současných politických procesů. Nejprve nastíní procesy vedoucí k násilnému usazení Lakotů do rezervací a předrezervační strukturu společnosti. Dále popíše nejdůležitější událost pro vymezené téma práce, kterou je vytvoření kmenové vlády pod zákonem o novém postavení indiánů z roku 1934. Chronologicky další událostí ilustrující politické procesy v rezervaci je vyústění odporu proti oficiální kmenové vládě v podobě slavného obsazení památníku Wounded Knee v kontextu indiánského politického aktivismu 60. a 70. let 20. století.

Na pozadí historického vývoje první části bude ilustrováno vytvoření současných nábožensko politických frakcí zjednodušeně prezentované v modelu tradicionalistů a progresivistů.

Druhá část práce nastíní náboženský rozměr zmíněných frakcí. Jejím úkolem je popsat procesy interakce náboženství a politiky, které jsou v základech jednotlivých frakcí. V první části nastíní stručný kulturně historický vývoj tradičního náboženství a jeho interakci s dalšími náboženskými frakcemi (křesťanství a Církev domorodých Američanů). Poté se zaměří na úlohu tradicionalistů a tradičního náboženství ve fungování nábožensko politických frakcích. Ilustrativním příkladem budou události zmíněné v první části: Obsazení Wounded Knee 1973, Obsazení BIA 2000 a vyhlášení Republic of Lakotah 2007. Stručně budou zmíněny alternativní politické organizace tradicionalistů jako Treaty Council, White Buffalo Women Association, Lakota Tradeowners Association.

2. METODOLOGIE

Práce je postavena na základě prostudované literatury. Literatury zabývající se indiány vychází v češtině minimální množství, proto bylo nutné se obrátit na anglicky psané texty. Snažil jsem se pracovat s publikacemi aktuálními, jak téma vyžaduje, i s pracemi „prověřenými časem“.

Kromě literatury je nedílnou součástí práce terénní výzkum, který jsem vykonal v létě roku 2008 v Jižní Dakotě. Protože se jednalo o mou první návštěvu oblasti, nesla sebou mnohá úskalí. Lakotové jsou díky specifickému historickému vývoji velmi častým cílem antropologů, turistů, etno-turistů i různých nadšenců více než jiné indiánské kmeny Severní Ameriky. Lakotské rezervace jsou zároveň po materiální stránce velice chudé oblasti, tudíž obyvatelé jsou na podobné návštěvníky značně citliví. Nemluvě o obecně rozšířené nedůvěře k vědcům jakékoli kategorie, která je součástí širší nedůvěry k jakýmkoli orgánům světa mimo rezervaci.

Sám jsem bez jakýchkoliv kontaktů zvolil formu pobytu spojenou s dobrovolnickou činností. Týden jsem pracoval jako dobrovolník organizace Re-Member, která jako jedna z mála v oblasti dobrovolnictví na území Pine Ridge není spojená s žádnou misijní činností. Organizace Re-Member se soustředí na pomoc obyvatelům rezervace především v oblasti domovních prací. Osobně jsem se účastnil opravování domů, montování ramp pro vozíčkáře k domům a drobných prací jako natírání či renovace.

Dobrovolnická práce byla z mého pohledu ideálním způsobem, jak do citlivého prostředí lakotské rezervace proniknout. Předpoklad se ukázal jako správný. Během pracovních dnů jsem navštívil různé lakotské domácnosti a vždy měl možnost s mluvit s jejich obyvateli. Nikdy jsem se neseťkal s negativním přijetím. Důvodem byla pozice dobrovolníka, se kterým se Lakotové tak často nestýkají a nevnímají ji jako potenciálně nebezpečnou. Nemalým přispěním k vlídnému přijetí byl fakt, že jsem při každém setkání jako student z malé země uprostřed Evropy působil jako určitá „atrakce“, protože ostatní dobrovolníci byli Američané. Výhodou byla také znalost historie, kulturních reálií a základy lakotštiny.

Při svém pobytu jsem se setkával s různými lidmi – tradicionalisty, míšenci, vyznavači různých náboženství, navštívil jsem sídlo oficiální kmenové vlády a promluvil s členy kmenové rady. Během rozhovorů jsem se vždy pravdivě prezentoval jako student antropologie a zdůvodňoval svůj zájem o lakotské náboženství a politiku svým zaměřením ve studiu. Většina rozhovorů probíhala stylem nestrukturovaného rozhovoru, kdy jsem nechal

respondenty mluvit o tématech, ke kterým měli co říct, a poté z nich „vytáhl“ témata pro svou práci.

Zajímavými respondenty se nakonec ukázali být i Lakotové žijící v městech Jižní Dakoty, které jsem navštívil po svém pobytu v Pine Ridge.

Jsem si vědom, že týden je pro kvalitní výzkum nedostatečná doba. S přihlédnutím k účelu bakalářské práce, ke komplexnosti zvoleného tématu a k náročnosti provedení výzkumu v indiánské rezervaci, si myslím, že můj terénní výzkum byl adekvátní a vytvořil dostatečné povědomí o realitě obyvatel rezervace a dostatečný kontext pro vypracování této práce.

V základu mé práce jsou otázky současné lakotské identity. Pracuji se zjednodušeným modelem tradicionalisté – progresivisté, čistokrevní Lakotové – míšenci. Jedná se pouze o zjednodušený analytický model, který se jak jen to je možné snaží nesklouzávat k černobílému vidění komplexní a do velké míry neuchopitelné reality současné lakotské rezervační společnosti.

Pod pojmem tradicionalisté rozeznávám Lakoty vyznávající hodnoty konceptu *lak'hól wičhóh'an* (vysvětlení pojmu viz část: Náboženské frakce). Jedná se o zjednodušený analytický model, v jehož základě je náboženská identita. Lakotskou tradici pro účely své práce definuji jako tradici vycházející z hodnot a náboženství kočovné lakotské společnosti, které se formovaly za relativně krátkou dobu pobytu Lakotů na pláních a před usazením do rezervací přibližně v letech 1750-1890. Tradice, jak ji dnes vnímají sami Lakotové, poté prošla zásadními změnami spojenými s usazením do rezervací a vystavením křesťanství a asimilaci po většinu 20. století.

Lakotský tradicionalismus není pouze náboženskou identitou. Je zároveň identitou politickou a vykazuje jasné politické cíle (viz také část Náboženské frakce).

Tradicionalisté tvoří opozici vůči progresivistům, kteří se v průběhu 20. století stavěli kladně k myšlence asimilace Lakotů do většinové společnosti a byli vyznavači „pokroku“ v evolucionistickém smyslu. V jejich očích byly tradice relikty minulosti, kterých bylo potřeba se zbavit posunem k civilizaci majoritní společnosti. Dnes s obratem v oficiální politice k indiánskému sebeurčení je lepší tuto skupinu nazývat konzervativci (více k tomuto pojmu závěr části Politické frakce).

S modelem tradicionalisté – progresivisté úzce souvisí model čistokrevní Lakotové a míšenci. Historický vývoj těchto dvou skupin je nastíněn v obou částech práce. Zjednodušeně se jedná znovu o analytický model postavený na biologickém konceptu krve. S tímto konceptem specifickým způsobem dodnes pracují oficiální vládní orgány při určování

příslušnosti k jednotlivým indiánským kmenům. Pracují s ním i sami Lakotové opět svým vlastním způsobem. V jejich pojetí je pojem čistokrevný Lakota spojen mnohem více s kulturní identitou než s biologickým základem. Literatura¹ uvádí, že většinou Lakotové považují za čistokrevné (*fullblood*) jedince ty, kteří mají v oficiálních statistikách Úřadu pro indiánské záležitosti 50 a více procent lakotské krve. V kulturním základem pro určování kdo je čistokrevný Lakota opět stojí koncept tradičního způsobu *lak'hól wič'hóh'aŋ*.

Opět zdůrazňuji, že tyto analytické modely jsou pouze jakýmsi pomyslnými póly na škále lakotské identity mezi kterými se většina obyvatel rezervace pohybuje na různém stupni a také v závislosti na různých situacích a v žádném případě se nejedná o absolutní a exkluzivní kategorie.

¹ STEINMETZ 1990: s. 5.
POWERS 1977: s. 205.

3. POLITICKÉ FRAKCE

3.1. Tradiční struktura lakotské společnosti a předrezervační politické zřízení

Lakota (*Lakhóta*²) je termín, kterým samy sebe označovaly indiánské skupiny, které se začátkem 18. století vypravily z lesních oblastí dnešního státu Minnesota směrem na západ na pláň. Ze 17. a 18. století pocházejí první písemné zmínky o těchto skupinách z pera francouzských cestovatelů a obchodníků s kožešinami. V těchto dokumentech se pro tyto skupiny poprvé objevuje označení Sioux [SÚ]³. Sioux je s jistou dávkou pravděpodobnosti francouzská zkomolenina slova z jazyka Ojibwejů používaného jako pejorativní označení svých tradičních nepřátel.⁴ Tento termín se jako exonymum postupně ujal a od té doby jeho používání žije vlastním životem, jak bude patrné z dalších částí práce.

Z lingvistického hlediska termín Lakota označuje dialekt západních Siouxů, kteří v druhé polovině 18. století ovládli velkou oblast plání dnešních států Montana, Severní a Jižní Dakota, Wyoming a Nebraska. Pravděpodobně kolem roku 1775 dosáhli Černých hor na hranici Jižní Dakoty a Wyomingu, které se na určitou dobu staly centrem jejich nově získaného území.⁵ Příbuzné skupiny, které se neúčastnily další expanze na západ, se konsolidovaly v oblastech od severní Minnesoty po východní břeh Missouri a dají se označit jako východní Siouxové. Východní Siouxové sami sebe nazývali Dakota (*Dakhóta*), což je zároveň termín označujících i jejich dialekt. Lakota a Dakota jsou pouze dialektické varianty téhož slova, znamenají „přítel“, „spojenec“. Tento termín vymezoval skupinovou jednotu vůči všem ostatním označovaným jako *thóka* – nepřítel, cizinec.⁶ Z výše uvedených skutečností vyplývá, že pro souhrnné označení Lakotů a Dakotů neexistuje jiný termín než Sioux.

Lakotové během své západní expanze na pláň prošli výraznou kulturní změnou. Za relativně krátkou dobu přibližně padesáti let změnili svůj způsob života z usedlých lesních lovců sběračů na kočovné lovce plání orientující většinu svojí subsistence a ekonomiky na lov bizonů a obchod s bizoními kožešinami. Na této výrazné kulturní změně se významně podílelo získání koní, palných zbraní a železných výrobků – nových obchodních artiklů v rozsáhlém mezikmenovém obchodu dovezených francouzskými či anglickými obchodníky a cestovateli. Již na konci 18. století byli Lakotové stejně jako okolní skupiny velkou měrou na

² Lakotská slova v textu se drží transkripce ze slovníku ULLRICH 2008 a jsou psaná *kurzívou*. Dále se v práci objevují poangličtěná slova jako Lakota, Dakota, Oglala pro jejich ustálené používání v literatuře.

³ Psaní názvů indiánských kmenů nemá v české amerikanistické literatuře jednotnou podobu. Ve své práci používám anglické názvy s českými koncovkami. Jedinou výjimkou jsou Šajeni (angl. Cheyenne), kde se přikláním k fonetickému přepisu.

⁴ DeMALLIE 2001a: s. 718-721.

⁵ Ibid.: s. 731.

⁶ Ibid.: s. 724.

tomto zboží evropské provenience závislí.⁷ Díky čilému obchodu se mnoho evropského zboží objevilo u Lakotů dřív než samotní Evropané. Jedná se například o pušky a koně pocházející ze španělských kolonií vyobchodovaní přes kmeny na jižních pláních. Kromě evropského zboží byli Lakotové samozřejmě kulturně ovlivňováni dalšími indiánskými kmeny, které již na pláních nějakou dobu existovaly.⁸

Lakotům se v novém území velmi dobře dařilo, během krátké doby se stali jedním z nejsilnějších kmenů oblasti a jejich počet a vliv výrazně stoupal. Do soustavnějšího kontaktu s bělošskými obchodníky se dostali začátkem 19. století. V roce 1834 několik členů Kožešinové společnosti Skalisticích hor (*The Rocky Mountains Fur Company*) postavilo obchodní stanici na soutoku řeky Laramie a Severní Platte a pojmenovali ji Fort William, budoucí vojenskou pevnost Fort Laramie. Do blízkosti Fort William se brzy přesunula velká část Lakotů a na příštích několik desetiletí se stala významným centrálním bodem jejich území především díky dostupnosti obchodního zboží. Závislost na kožešinovém obchodu se ještě prohlubovala.⁹

Lakotská společnost začátku 19. století byla silně decentralizovaná, nejdůležitějším prvkem bylo příbuzenství.¹⁰ V bohaté antropologické literatuře zabývající se lakotskou společností se objevuje mnoho pokusů vytvořit fungující systémy a schémata jednotlivých náčelnických funkcí a hierarchii jednotlivých kmenů a podkmenů.¹¹ Ukazuje se však, že většina z nich byla pouze výtvořky vědecké mysli neschopné se odpoutat od systematickosti a schematickosti evropských věd.¹²

Příslušník lakotské společnosti s největší pravděpodobností fungoval z hlediska své společenské příslušnosti v několika sférách, ke každé z nich se pojily různé role a povinnosti a různě silné pocity sounáležitosti v závislosti na situacích. Jednak byl příslušníkem své rodiny, ve smyslu nejbližší rodiny, se kterou sdílel společné obydlí – jedno či více *thípi* v případě polygamních svazků. Pro nejbližší rodinu se pravděpodobně používal lakotský termín *thiwáhe* - rodina, domácnost. Významnou sféru představovala rozšířená rodina příbuzných tzv. *thiyóšpaye*. Významnou roli v životě mužů i žen hrála jejich příslušnost k mnoha různým spolkům. Pro muže se jednalo především o válečnické společnosti a pro ženy například o

⁷ HASSRICK 1964: s. 70.

⁸ Ibid.: s. 72.

⁹ HYDE 1984: s. 46.

¹⁰ GIBBON 2003: s. 100.

¹¹ HASSRICK 1964, WALKER 1917.

¹² WALKER 1982.

řemeslné spolky. Kromě *thiyóšpaye* existoval ještě termín *oyáte*, nejlépe přeložitelný jako lid. Další sférou byl už zmíněný termín *Lakhóta*, který označoval pravděpodobně nejširší sféru.¹³

Lakotové se po pláních pohybovali nejčastěji ve skupinách čítajících přibližně sto nebo méně členů. Tábor neboli vesnici Lakotové nazývali *wičhóti* a mohla ho tvořit jedna nebo více *thiyóšpaye* nebo jen její část nebo jen části několika *thiyóšpaye*. Tato skupina zůstávala pohromadě během celého roku a vždy měla svůj název. Přes léto docházelo ke spojování několika skupin dohromady za účelem náboženských rituálů, společenských slavností, společného lovu, socializace, případně válečných tažení.¹⁴

Skupina vždy měla vůdce, pro kterého se používal výraz *itháčhaŋ*. Vůdce tábora byl většinou i vůdce *thiyóšpaye*. Vůdce byl uznáván na základě osobních schopností, kvalit a prestiže v rámci lakotského konceptu mužských ctností síly, statečnosti, moudrosti a štědrosti. Vůdcovství mohlo být dědičné, vůdce však neměl zdaleka absolutní moc. Úspěšní vůdci s přijímanou autoritou byli následováni a neúspěšní opouštěni. Když byl někdo nespokojen, mohl odejít a založit svou vlastní skupinu, pokud ho lidé následovali. Struktura vedení záležela na velikosti tábora. Vedení se účastnili výhradně muži. O ženských náčelnících je zpráv jen málo.¹⁵

Pokud to velikost tábora vyžadovala, vůdce mohl vybrat několik mužů jako své poradce a další muže jako „táborovou policii“, aby dohlíželi na dodržování pořádku v táboře. Pro poradce se v pramenech objevuje termín *wakíčhuŋza*. V případě důležitých rozhodnutí mohli k poradě zasednout všichni starší muži tábora nebo všichni pohlaváři v případě větších táborů.¹⁶ V takovém případě jednání probíhala jednání do té doby, než se nedošlo ke všeobecnému konsensu. Jistě mezi muži existovaly nerovnosti podle prestiže, ale každý mohl vyjádřit svůj názor a pokusit se přesvědčit ostatní. Ve stejné pozici se nacházel i nejvyšší vůdce. Je jasné, že slovo váženého vůdce, který dosáhl vysoké společenské prestiže, nebo ten, za kým stála větší síla složitých příbuzenských vztahů, mělo jistě větší šanci přesvědčit, tudíž těžko v předrezervační lakotské společnosti hledat jakékoli rovnostářství. Kromě vůdce *itháčhaŋ* existovaly ještě další termíny, které označovaly vůdce jiných řádů. Jedním byl *načá*, pravděpodobně termín označující váženého muže zasedajícího v radě. Dalším termínem označujícím status vůdcovství byl *wičháša yatánpika* – vážený muž a pravděpodobně souhrnný název pro vůdcovství byl *wičháša itháčhaŋ*.¹⁷

¹³ DeMALLIE 2001b: s. 101.

¹⁴ Ibid.: s. 801.

¹⁵ WALKER 1982: s. 25-26.

¹⁶ Ibid., s. 26-27.

¹⁷ DeMALLIE 2001b: s. 802.

Všechny společenské skupiny byly založeny na konceptu příbuzenství. Lidé tábořící společně a tvořící společnou skupinu byli vždy navzájem příbuzní, ať již biologicky nebo symbolicky prostřednictvím rituální adopce. Symbolická, rituální spřízněnost byla důležitější než biologická. Samotný systém příbuzných fungoval na principu: příbuzným je ten, kdo se tak chová, nikoli ten, kdo je biologicky příbuzný. Příslušnost ve společenských skupinách byla záležitostí výběru a residence nikoli původu. Příbuzenství bylo v základech fungování celé lakotské společnosti. Lidé se navzájem v každodenních situacích oslovovali příbuzenskými termíny a vztah člověka k nadpřirozenu nesl prvky příbuzenské terminologie.¹⁸ Lakotské slovo *wóčhekiye* – modlit se, znamená oslovovat někoho příbuzenským termínem a nejvyšší princip vesmíru *Wakháŋ Tháŋka* byl oslovován jako dědeček – *thuŋkášila*.¹⁹

Pro Lakoty mělo všechno dění na zemi hlubší „náboženský“ rozměr. Stejně tak se do společenské organizace promítaly náboženské představy. Tímto způsobem se ve společenské organizaci projevovala víra v posvátnost čísel čtyři a sedm. Do kategorie těchto představ patří v pramenech se objevující koncept původní politické aliance *Očhéthi Šakówiŋ* „Sedmi ohnišť“ – sedmi kmenů, která měla existovat v dobách před migrací na západ. Stejně tak se ve výpovědích informátorů prvních cestovatelů a antropologů objevuje snaha do posvátných čísel zapasovat i pozdější politickou organizaci Lakotů do sedmi podskupin: *Sihásapa*, *Húnkpaphá*, *Itázipcho*, *Mnikhówožu*, *Sičhánŋu*, *Oglála*. Později po konsolidaci území kolem Černých hor se objevily i výpovědi o organizaci největší z těchto skupin Oglalů do dalších sedmi podskupin. Tyto výpovědi vzhledem k volnosti, jakou vykazovala struktura lakotské společnosti, odpovídají realitě pravděpodobně jen z části.²⁰

Z výše uvedeného popisu fungování lakotské sociální struktury vyplývá, že ji nejvíce charakterizovala dynamičnost. Neexistovala žádná univerzální neměnná šablona, naopak struktura se neustále proměňovala v závislosti na místě a na čase a dalších vnějších vlivech. „V případě společenské organizace, stejně jako u náboženství pro Lakoty existoval určitý souhrn společných základních principů, ze kterého každý jedinec a každá společenská skupina vycházeli, a které si mohli dle svého uvážení interpretovat a uvádět do praxe.“²¹

Kromě zboží evropské provenience, koní a palných zbraní přinesla první polovina 19. století i nové faktory do uspořádání lakotské společnosti. Významným faktorem bylo, že koně a další vyobchodované zboží přinesli nerovnováhu majetkových vztahů. Díky novým

¹⁸ GIBBON 2003: s. 101.

¹⁹ ULLRICH 1998: s. 285.

²⁰ DeMALLIE 2001a: s. 735.

²¹ WALKER 1982: s. 7.

obchodním artiklům začalo být možné akumulovat mnohem větší množství osobního majetku, než bylo do té doby možné. Lakotové byli lapeni do strategií jednotlivých obchodních společností, které si snažily různými úplatky a machinacemi se zbožím získat ty které skupiny na svou stranu, čímž výrazně zasahovaly do politického vývoje indiánských skupin.²²

V první polovině 19. století se také objevil v lakotské společnosti zcela nový faktor. Byli jím potomci smíšených manželství evropských (hlavně francouzských) traperů a obchodníků s kožešinami, kteří si brali za manželky indiánské ženy. Poprvé se tak objevují míšenci. Lakotové je nazývali výrazem *iyéska* – tlumočník, překladatel pro jejich častý bilingvismus a schopnost pohybovat se v obou světech – lakotském a bělošském. Dalšími výrazy byly *iyéska čhiŋčá* – potomci tlumočnicků, nebo *wašiču čhiŋčá* – děti bělochů. Bílí trapeři se sňatkem stávali členy kmene a jejich děti rovněž. Například oglalský náčelník Rudý oblak měl kolem roku 1978 ve svém příbuzenstvu přibližně sto míšenců a slavný Oglala Šílený kůň měl míšenku za manželku.²³

Již od počátku 19. století začaly na lakotská území pronikat vojenské výpravy za účelem zmapovat a zabrat nová území pro americké osadníky. Komunikace s indiánskými skupinami probíhala prostřednictvím smluv. Uzavírání smluv bylo ve znamení vzájemného nepochopení, sjednané podmínky byly vědomě porušovány z obou stran a sloužily především k okrádání indiánů o jejich území. Na uzavírání smluv se dá mimo jiné ilustrovat nepochopení lakotské společenské organizace ze strany amerických orgánů již od počátku vzájemných kontaktů.

Roku 1805 byla podepsána první smlouva s „s indiánským národem Siouxů“.²⁴ Skutečnými signatáři byla však pouze jedna skupina Dakotů. Nic takového jako národ Siouxů z pohledu indiánů v té době neexistoval. Další smlouvy byly uzavírány v podobném duchu. Vojenští hodnostáři při podepisování smluv hledali „náčelníky“ „kmenů“, jejich představy však neměly se skutečnou politickou organizací indiánských skupin nic společného. Smlouvu z Fort Laramie roku 1851 podepsalo pouze šest „náčelníků“ z řad Oglalů a *Sičhánĝu* a jako nejvyšší náčelník Lakotů byl smlouvou uznán *Sičhánĝu* Statečný medvěd. Po svém vojenském tažení proti Lakotům se generál Herney snažil roztrždit náčelníky na vyšší a nižší. Jako nejvyšší náčelník byl jmenován *Húnĝpapĥa* Medvědí žebra. Tento zásah do organizace

²² GIBBON 2003: s. 103.

²³ GAGNON 2007: s. 11.

²⁴ DeMALLIE 2001a: s. 733.

byl vyřešen tím, že mladí válečníci z kmene *Itázipcho* Medvědí žebra zabili poté, co chtěl přistoupit na podmínky smlouvy a snažil se přesvědčit i vůdce ostatních skupin.²⁵

Nejvýznamnější smlouva pro pozdější vývoj Lakotů byla podepsána ve Fort Laramie v roce 1868. Účelem smlouvy bylo usadit Lakoty na území, kde by je bylo možno kontrolovat. Toto území bylo vymezeno jako Velká Siouxska rezervace a zabírala území Jižní Dakoty na východ od Missouri. Smlouva přislíbila za zbytek lakotského postoupeného území roční dávky, které by byly distribuovány v agenturách – sídlech rezervační správy, těm, kteří se vzdají kočování. Kromě dávek potravin byly přislíbeny v agenturách služby lékaře, školy a zemědělská techniky. Smlouva uznávala jako nevyššího vůdce Oglalů Rudého Oblaka a Skvrnitého ohonu jako vůdce *Sičhánĝu*. Smlouva označila skupiny nehodlající uznat její platnost za zneprátené indiány.²⁶ Tak se v nemilosti ocitl například Sedící býk se svou skupinou *Húŋkpaĥa*, který však smlouvu z Laramie nepodepsal a podle lakotského konceptu skupinové nezávislosti tudíž nebyl jejími podmínkami vázán.

Smlouva z Laramie 1868 obsahuje ještě jeden důležitý dodatek pro pozdější politický vývoj. Ve 12. dodatku stojí, aby mohly být jakékoli další smlouvy se Siouxy uzavřeny, musí se jich účastnit nejméně tři čtvrtiny všech dospělých mužů kmene. Toho pravidlo tříčtvrtinové většiny v průběhu historie Lakotové sami přijali za vlastní a často se jím zaštiťovali jak ve vnitro-kmenové politice, tak především při pozdějším jednání s vládou Spojených států amerických.²⁷

Smlouva z Fort Laramie, potažmo uzavírání smluv jako takové, implikují zajímavou skutečnost, kterou se Lakotové v průběhu historie často zaštiťovali. Smlouvy jsou z právního hlediska uplatňovány při komunikaci mezi dvěma či více suverénními národy či státy.²⁸ Často se tak v průběhu historie Lakotové (a jiné kmeny) dovolávají nároků nezávislosti právě na základě uzavřených smluv. Situace je však komplikovanější. V současné době mají indiánské kmeny status takzvaných Domácích závislých národů (*Domestic Dependent Nation*). Tento status vyplývá ze soudního přelíčení Johnson vs. McIntosh z roku 1823, kdy předseda Nejvyššího soudu vytvořil pro indiánské kmeny tento nový status.^{29 30}

Stále sílící proud nových amerických osadníků směřujících na pláně a objevení zlata v Černých horách daly do pohybu poslední etapu násilného usazení původních obyvatel do

²⁵ DeMALLIE 200a: 733-734.

²⁶ DeMALLIE 200b: s. 796-797.

²⁷ BIOLSI 1992: s. 5-6.

²⁸ CHURCHILL 1988: s. 412.

²⁹ GLOVER 2005: s. 5.

³⁰ Zajímavou skutečností je, že tímto statutem jsou ovlivněny i kmeny, které v té době ještě neměly se spojenými státy žádné kontakty.

rezervací. Přes slavné vítězství u Little Big Hornu roku 1876 nezbyvalo posledním kočujících skupinám Lakotů nic jiného než následovat své příbuzné, kteří uposlechli a usadili se v okolí rezervačních agentur. Bizoni podlehli masovému vybíjení a definitivně z plání zmizeli a s nimi i základ kočovného způsobu života Lakotů a dalších kmenů.

3.2. Rezervační období a politická struktura v Pine Ridge do roku 1934

Na konci 80. let 19. století stála Velká siouxska rezervace v cestě výstavby transkontinentální železnice. Také neutuchající příval nových osadníků vyvíjel tlak na vládní orgány. K Siouxům byla vyslána komise vyjednat odkoupení další půdy. Po neúspěšném pokusu podplatit odmítající indiány za účelem získání potřebných tří čtvrtin podpisů všech dospělých mužských příslušníků kmene podle podmínek laramijské smlouvy 1868, bylo potřebné množství získáno pod hrozbou zastavení dávek potravin. Roku 1889 byla ratifikován tzv. Velká dohoda se Siouxy, podle které byla Velká siouxska rezervace rozdělena na pět menších: Standing Rock, Cheyenne River, Pine Ridge, Rosebud a Lower Brule. Ačkoli byla tato dohoda uzavřena podvodem, rok jejího ratifikování je zároveň rokem oficiálního vzniku států Jižní a Severní Dakota a Montana.³¹

Rezervace Pine Ridge tak vzniká po rozpadu Velké siouxske rezervace v roce 1889 pod správou agentury, která se původně jmenovala Agentura Rudého Oblaka, a její obyvatelé byli převážně Oglalové – jedna ze sedmi sub-divizí Lakotů.³²

Rezervace byly ze správního hlediska pod patronací úřadu, který vznikl již v roce 1824 pod ministerstvem války a nazýval se Úřad pro indiány (*Indian Bureau*). V roce 1849 byl převeden pod nově vzniklé ministerstvo vnitra. Na přelomu století byl znám pod názvem Kancelář pro Indiánské záležitosti (*Office of Indian Affairs – OIA*) a až v roce 1949 byl oficiálně přejmenován na Úřad pro indiánské záležitosti (*Bureau of Indian Affairs – BIA*). V čele úřadu stál komisař jmenovaný ministrem vnitra a do každé rezervace byl dosazen výkonný úředník, který byl titulován jako Rezervační agent, který na svěřeném území disponoval prakticky absolutní mocí. Po přijetí zákona o novém postavení indiánů (*Indian Reorganization Act – IRA*) v roce 1934 byl Rezervační agent přejmenován na Rezervačního superintendanta.³³

Rezervační správa vykazovala prvky přímé koloniální nadvlády. V základech jejího fungování byla autoritářská idea o nekompetenci indiánů rozhodovat si o vlastních

³¹ DeMALLIE 2001b: s. 815.

³² Ibid.: s. 816.

³³ REINHARDT 2007: s. xxvi.

záležitostech a evolucionistická představa o méněcennosti a podřízenosti indiánské rasy a kultury. V rámci oficiální politiky vlády Spojených států měla rezervační správa za úkol indiány vyvést z barbarství jejich zaostalých zvyků a zcivilizovat je. Dokud nebudou indiáni „dostatečně zcivilizovaní“, bude se vláda prostřednictvím BIA starat o jejich záležitosti v „nejlepším zájmu indiánů“.³⁴

Nejsilnějšími nástroji asimilace v rukách rezervační správy bylo školství, z velké části poskytované církví, kmenová policie jmenovaná Agentem, soudy a absolutní právo nakládat s potravinovými přiděly.³⁵

Usazení do rezervací a koloniální správa měly na indiánskou společnost katastrofální důsledky. Bez nadsázky se dá hovořit o cílené kulturní genocidě. Radikální změna životního stylu zasahovala do všech sfér společnosti. Hlavní a základní společenskou mužskou rolí v kočovné lakotské společnosti byl lov a válka. S vyhlazením bizonů a skončením bojů přišli indiánští muži o způsob seberealizace a upadli do sociálního vakua. Náhradním způsobem obživy mělo být zemědělství a dobytčářství. Nekvalitní půda, nedostatek vody spolu s nedostatečnou pomocí ze strany rezervační správy byly překážkou efektivnímu hospodářství a indiáni se stávali závislí na přidělech potravin. Nedostatečná výživa, materiální chudoba a špatné hygienické podmínky také zapříčiňovaly zdravotní problémy, vysokou úmrtnost kojenců a epidemie infekčních chorob.³⁶

V duchu asimilační politiky byly všechny tradiční zvyky tvrdě potlačovány. Náboženské obřady byly zakázány, děti byly odebírány do internátních škol, ze kterých se vracely jako ztracená generace neschopná efektivně fungovat ani ve své společnosti svých rodičů ani ve většinové společnosti, která je nepřijímala. Společenská struktura byla násilně nabourávána. Monogamní svazky, tradiční kohabítace partnerů a platba za nevěstu byly zakázány a prosazoval se monogamní úředně potvrzený sňatek uzavřený v kostele. Komunitní způsob života byl odsuzován v duchu prosazování individualismu. Se zavedením registru obyvatel se přešlo na západní systém křestních jmen a příjmení, předávaných přes otce na jeho děti, který byl zcela v rozporu s přidělováním jmen v před-rezervačních dobách.³⁷

Rezervační správa se snažila všemožně nabourat lakotské společenské a politické zřízení. Tradiční vůdci si i v rezervacích udržovali značnou část své autority. Agenti se báli moci náčelníků a snažili se ji rozbít. Nabourávali politickou strukturu rozdělováním pravomocí podle toho, kdo byl loajální, a kdo se nebránil „pokroku“. Agenti v tomto ohledu

³⁴ BIOLSI 1992: s. 19-20.

³⁵ BIOLSI 1992.: s. 13.

³⁶ Ibid.: s. 24, 29.

³⁷ DeMALLIE 2001b: s. 818.

používali svou moc na tím, který z vůdců bude mít právo rozdělovat tolik potřebné potravinové dávky. Vůdcové protěžovaní Agentem byli ostatními váženými muži posměšně nazýváni „papíroví náčelníci“.³⁸

Rezervační období také prohloubilo rozdíly uvnitř samotné lakotské společnosti. Ukázalo se, že na změny spjaté s životem v rezervaci jsou schopni mnohem lépe reagovat míšenci nežli čistokrevní Lakotové. Míšenci měli ke světu, do kterého byla snaha Lakoty asimilovat, mnohem blíže. Už v počátcích rezervačního období se projevovaly rozdíly a střety zájmů. Již v roce 1867 asi stovka lakotských míšenců žijících v blízkosti Fort Laramie poslala petici komisaři pro indiánské záležitosti, ve které žádali o svěření půdy do osobního vlastnictví a vytvoření zvláštní rezervace.³⁹ Tento příklad za všechny ilustruje narůstající rozdíly mezi zájmy míšenců a tradičních vůdců již v před-rezervačním období. Většina kmenových vůdců se oproti tomu ze všech sil snažila zachovat půdu ve prospěch svých skupin a zachránit poslední zbytky bizonů, bez kterých tradiční způsob obživy a potažmo celý tradiční způsob života nemohly existovat.⁴⁰

V době vzniku v roce 1889 obývalo Pine Ridge 4549 čistokrevných Lakotů - Oglalů, 503 míšenců a 557 Severních Šajenů. Se svými 2,7 miliony akry byla největší a nejvíce osídlenou lakotskou rezervací.⁴¹ Rozdíly mezi míšenci a čistokrevnými Lakoty byly patrné i ve způsobu bydlení. Lakotové i po usazení v rezervaci tíhli k zachování tradiční společenské struktury a usazovali se pohromadě do komunit kopírujících systém rozšířených rodin *thiyóšpaye*, většinou dále od rezervačních agentur rozeseti v krajině podél říčních toků. Míšenci naopak tíhli k individuálnímu usazování na základě nukleárních rodin v blízkosti Agentur.⁴² Tento vzor bydlení je možné zaznamenat v rezervaci do dnešní doby, kdy rezervačním městečkům, která vyrostla kolem agentur, dominují míšenci, zatímco tradicionalisté žijí rozptýlení mimo hlavní centra. Dlouhou dobu čistokrevní Lakotové nazývali své komunity *wičhóti* - tábor, a někdy byly pojmenovávány podle uznávaného vůdců dané komunity.⁴³

Vrcholem asimilační politiky, který zasáhl rezervace nejcitelněji, bylo přijetí Dawesova zákona o osobním vlastnictví půdy (*Dawes Severalty Act*) v roce 1887. V pozadí vzniku Dawesova zákona známého také jako zákon o rozparcelování půdy (*General Allotment Act*) byla myšlenka, že rezervační půda vlastněná kolektivně celým kmenem brání

³⁸ BIOLSI 1992: s. 37-38.

³⁹ ROBERTSON 2002: s. 18.

⁴⁰ Ibid.: s. 19.

⁴¹ Ibid.: s. 29.

⁴² Ibid.: s. 61.

⁴³ Podle výpovědi informátora.

efektivní asimilaci indiánů. Dawesův zákon uděloval každému dospělému indiánskému muži 160 akrů do osobního vlastnictví. Jednoduchými počty vzniklo obrovské množství „přebytečné“ rezervační půdy, která byla poskytnuta na prodej bílým osadníkům. Dawesův zákon nebyl nic jiného než způsob, jak legalizovat další loupení indiánské půdy.⁴⁴

Po přijetí Dawesova zákona zaplavila Pine Ridge nová vlna míšenců, kteří do té doby žili mimo rezervaci a chopili se příležitosti jak získat půdu zadarmo. Mnoho z těchto míšenců se usadilo v jihovýchodním cípu rezervace. Dawesův zákon jim udělil půdu na základě určitého množství lakotské krve, avšak kulturně tito míšenci měli s Lakoty již málo společného. Tito noví imigranti se později postarali o odtržení jihovýchodního cípu od zbytku rezervace, čímž v roce 1911 vznikl okres Bennett a přešel pod státní jurisdikci Jižní Dakoty.⁴⁵

Vyjádřit nárůst míšenců na území Pine Ridge je obtížné. Oficiální čísla udávají, že v době vzniku Pine Ridge na konci 80. let 19. století byl poměr čistokrevných Lakotů k míšencům přibližně 9:1.⁴⁶ Politika asimilace a Dawesův zákon se nejvýrazněji podepsaly na přívalu míšenců a také na „vytvoření“ míšenců, tak že čistokrevné Lakoty zbavily jejich kulturních kořenů. Počátkem 20. století míšenci tvořili již polovinu obyvatel rezervace. V roce 1944 míšenci tvořili dokonce více než polovinu obyvatel rezervace a tento počet se udržuje přibližně i po zbytek 20. století.⁴⁷

Rezervace přinesla také velké změny v politické struktuře Lakotů. Nedlouho po vytvoření Pine Ridge v 80. letech 19. století byla vytvořena Rada Oglalů – *Oglála Omníčiye*. Rada Oglalů znamenala významný posun ve struktuře lakotské politiky a způsobu rozhodování jednotlivých skupin. Vycházela z nových podmínek rezervace a reagovala na rezervační prostředí. Ve statickém prostředí rezervace se najednou poprvé objevila situace, kdy bylo potřeba rozhodovat za všechny oglalské podskupiny dohromady, protože se ocitly společně uzavřené na relativně malém území. Do té doby na sobě nezávisle fungující skupiny menších vůdců mající velkou míru samosprávy, setkávající se pouze ve výjimečných případech, najednou byly nuceny jednat společně.⁴⁸ Usazením do rezervací byla konečně docílena situace, o kterou se snažila americká vláda podepisováním smluv – vytvoření jednotného subjektu – kmene Oglalů.

V *Oglála Omníčiye* zasedalo za každou rezervační komunitu založenou na *thiyóšpaye* hned několik zástupců – uznávaných vůdců ještě z před-rezervačního období. Celkem měla

⁴⁴ PRUCHA 1986: s. 224-228.

⁴⁵ REINHARDT 2007: s. 20.

⁴⁶ Ibid.: s.32.

⁴⁷ BIOLSI 1992: s. 166.

⁴⁸ ROBERTSON 2002: s. 92.

rada něco kolem tří set členů. Jednání probíhala v lakotštině a trvala několik dní. Vždy začínala vyprávěním válečných úspěchů jednotlivých členů z minulých dob a zpěvy starých písní. Rada projednávala rezervační záležitosti jako problémy s dodávkami potravin, pozemkové záležitosti, vzdělávání a snažila se uplatňovat práva Oglalů přislíbených ve smlouvách. Rozhodnutí bylo dosahováno na základě konsenzu, jako v před-rezervačních dobách.⁴⁹

Ze strany rezervačního agenta a asimilovaných míšenců čelila *Oglála Omníčiye* ostré kritice. Tvrdili o ní, že se v ní mluví jen o starých časech, nic se ve skutečnosti neřeší, zasedání jsou vždy jen záminkou k tančení, slavnostem, hostině a členové jsou neprogresivní negramotní staří muži, kteří jsou ostudou pro civilizované členy kmene.⁵⁰

Roku 1918 se rezervační agent Henry Tidwell rozhodl *Oglála Omníčiye* nechat rozpustit jako relikvii starých pořádků. V roce 1928 ze své iniciativy dal vzniknout novému politickému tělesu s názvem Rada 21 zástupců. Byla postavena na principu volených zástupců z jednotlivých rezervačních okresů a rozhodovala na základě většinového práva.⁵¹ Svojí strukturou byla naprosto v rozporu s tradičním konsensuálním principem rozhodování. Díky systému volených zástupců bez ohledu na vůdce *thiyóšpaye* měli možnost se poprvé v historii do rady zapojovat i míšenci, kteří v průběhu historie postupně zcela přestali udržovat kontakt s rozšířenými rodinami, kterých byli dříve součástí. Díky tomu, že za nimi nestála síla *thiyóšpaye*, nemohli se do předchozí rady *Oglála Omníčiye* zapojovat.⁵²

Rada 21 zástupců však neměla dlouhé trvání. Byly proti ní vzneseny námitky ze strany tradičních vůdců. Kritika ji označovala za loutkovou vládu v rukách rezervačního agenta, její členy za míšence, kteří nezastupují zájmy kmene a upřednostňují zájmy pouze malé části míšenců, a těch, kdo těžili z asimilační politiky. Nakonec byla sestavena petice a sehnány tři čtvrtiny podpisů dospělých obyvatel rezervace – po vzoru tří-čtvrtinového většinového práva z 12. dodatku smlouvy z Fort Laramie 1968 – a rada 21 zástupců byla rozpuštěna.⁵³

3.3. IRA a vytvoření Oglala Sioux Tribe a Oglala Sioux Tribal Council

Výsledkem asimilační politiky a cílené kulturní genocidy byl na území rezervací nárůst chudoby a beznaděje. Ve 20. letech začal být stav alarmující. Narůstající hlad, podvýživa, rozšiřující se epidemie závažných chorob jako tuberkulóza a malárie.

⁴⁹ ROBERTSON 2002: s. 92-93.

⁵⁰ Ibid.: s. 169.

⁵¹ Ibid.: s. 143.

⁵² Ibid.: s. 110.

⁵³ Ibid.: s. 171.

Rozparcelování půdy pod taktovkou Dawesova zákona vedlo jen k dalším ztrátám půdy. Zoufalí indiáni nebyli schopni na své ztenčující se půdě efektivně hospodařit. Stále větší množství půdy bylo pronajímáno bílým farmářům a rančerům, díky rozsáhlé korupci mnoho půdy přecházelo do stálého vlastnictví ne-indiánů.⁵⁴

Oficiálně byly katastrofální podmínky rezervací odhaleny v rozsáhlém vládním výzkumu, jehož závěry byly publikovány v roce 1928 pod názvem Problémy správy indiánů. Dokument vešel do širšího povědomí pod názvem Meriamova zpráva (*Meriam Report*). V závěru byla za hlavní příčinu zoufalých podmínek v rezervacích označena naprosto neefektivní politika asimilace, rozparcelování půdy a mimorezervační internátní školy.⁵⁵

Efektivně odpovědět na výzvu, kterou představovala reorganizace politiky vůči indiánům, se pokusil v roce 1933 pod administrativou prezidenta Roosevelta nově zvolený Komisař pro indiánské záležitosti John Collier. Za svůj cíl si zvolil implementaci navrhovaných změn v Meriamově zprávě a od základů změnit dosavadní politiku vůči indiánům jako celek. Collier se stal nejdéle sloužícím Agentem pro indiánské záležitosti a díky změnám, které zavedl, bývá považován za nejzásadnější postavu administrativy indiánů celého 20. století.⁵⁶

Collierova politika bývá zjednodušeně označována jako indiánský nový úděl (*Indian New Deal*), protože se postaral o efektivní rozšíření Rooseveltova krizového plánu 30. let na indiánskou populaci. Hlavním Collierovým východiskem bylo změnit přístup ve vnímání indiánských kultur v duchu myšlenek kulturního pluralismu a zastavit násilnou asimilaci do majoritní společnosti.⁵⁷

Vyvrcholením Collierových snah se stal zákon o novém postavení indiánů (*Indian Reorganization Act – IRA*) předložený kongresu roku 1934. Zákon o novém postavení indiánů měl čtyři hlavní části. První část byla věnována indiánské samosprávě. Každý kmen měl vypracovat konstituci, na jejímž základě by začal fungovat jako nová vládou uznávaná instituce, a vznikla by nová kmenová vláda spravující rezervační záležitosti. Druhá část byla věnována vzdělávání, která se postavila především proti církevnímu asimilačnímu školství. Třetí část rušila platnost Dawesova zákona. Rozparcelování půdy mělo být zastaveno a jednotlivé pozemky měly být spojeny a měly být převedeny na společný kmenový majetek. Měl být také zřízen speciální fond pro nákup rezervační půdy, která byla v éře platnosti

⁵⁴ GIBBON 2003: s. 137.

⁵⁵ PRUCHA 1986: s. 278-279.

⁵⁶ Ibid.: 317-318.

⁵⁷ Ibid.: 319-320.

Dawesova zákona prodána jako přebytečná. Ve čtvrté části byl navrženo vytvoření speciálního Soudu pro záležitosti indiánů.⁵⁸

Každý kmen měl možnost prostřednictvím referenda hlasovat o přijetí či odmítnutí podmínek navrhovaných v Collierově novém zákoně. Zdaleka ne všechny kmeny byly ze změn navrhovaných Collierem nadšeny.⁵⁹

Referendum v Pine Ridge o přijetí IRA proběhlo na jaře roku 1934. Předcházely mu různé kampaně, které měly indiány přesvědčit o výhodách nového zákona. Nakonec byl v Pine Ridge přijat poměrem hlasů 1543 pro a 953 proti. Bez přílišného zjednodušení se dá tvrdit, že většinovými příznivci IRA byli míšenci a čistokrevní tradicionalisté byli spíše proti. Referenda se zúčastnilo také pouze něco málo přes polovinu potenciálních voličů a znovu většina bojkotujících volbu byli čistokrevní Lakotové, mimo jiné protože bojkot volby byl odedávna tradičním způsobem, jak vyjadřovat nesouhlas.⁶⁰

Čistokrevní Lakotové v zásadě odmítali IRA z několika důvodů. Při rozparcelování půdy pod Dawesovým zákonem přišli o svou půdu především míšenci. Pro čistokrevné lakoty měly jejich přidělené pozemky velkou symbolickou hodnotu. Rezervační půda byla velmi ceněným prvkem jejich identity. Prodat nebo pronajímat ji bílým rančerům a farmářům znamenalo zneuctění památky předků, kteří pro ni bojovali a kteří vynakládali úsilí při vyjednávání smluv. I přes Dawesův zákon si dokázali své parcely udržet a ještě navíc je často spojovali a zpravovali společně v sídelních komunitách, které byly založeny na příbuzenských vztazích bývalých *thiyóšpaye*. Míšenci neváhali půdu pronajímat, rozdělovat a prodávat, tudíž v době zavádění IRA na území rezervace existovalo velké množství míšenců bez půdy, kteří na Collierem navrhovaném převedení jednotlivých parcel do společného kmenového vlastnictví mohli jen vydělat.⁶¹

Velké výhrady čistokrevných Lakotů směřovaly k navrhovanému konceptu kmenových vlád. Collier byl velkým obdivovatelem tradičních indiánských kultur. Zasadil se o změnu oficiálního postoje k indiánským zvykům, náboženství a jazykům, avšak jeho obdiv měl své meze v otázkách tradičních indiánských politických struktur. Někteří autoři o něm píší, že jeho vztah k indiánům hraničil s romantismem a idealismem, a že v jádru byl Collier koloniálním správcem.⁶² Navrhované kmenové vlády totiž neměly nic společného s tradičními politickými zřízeními. Množné číslo je zde na místě, protože na území Severní Ameriky

⁵⁸ PRUCHA 1986: s. 321.

⁵⁹ Ibid.: s. 322.

⁶⁰ REINHARDT 2007: s. 30-33.

⁶¹ BIOLSI 1992: s. 65.

⁶² REINHARDT 2007: s. 22.

existovala celá řada domorodých politických zřízení v období před kontaktem s Evropany. Vlády navrhované pod legislativou IRA byly však založeny na americkém konceptu většinové demokracie.⁶³ V tomto momentě tedy ani Collier nebyl schopen vykročit s paternalismu, který provázal americkou politiku vůči indiánům snad po celou dobu její existence.

Čistokrevní Lakotové v Pine Ridge viděli v nové vládě instituci založenou na cizích principech, které jsou v rozporu s tradičním politickým zřízením. Bylo jasné, že takovou instituci mnohem snáze ovládnou míšenci a budou ji používat k prosazování svých zájmů. V zásadě se výhrady shodovaly s kritikou loutkové vlády 21 zástupců.

Na základě výsledků referenda Lakotové z Pine Ridge byli mezi 181 kmeny, které přijaly IRA a nechaly se „reorganizovat“. 15. ledna 1936 oficiálně „vzniká“ nové těleso s názvem Kmen oglalských Siouxů rezervace Pine Ridge v Jižní Dakotě (*Oglala Sioux Tribe of the Pine Ridge Indian Reservation of South Dakota; zkráceně Oglala Sioux Tribe - OST*). Kmen vznikl v den ratifikace ústavy, jejíž autory byli dva pracovníci BIA Fred Daiker a Felix Cohen.⁶⁴ Samotný název *ledacos* napovídá a je důkazem, že výraz *Sioux*, původně exonymum s pejorativními konotacemi, se nakonec dostal až do oficiálního názvu kmene. Za zmínku stojí také to, že kmenová ústava byla napsána anglicky a od začátku se počítalo s tím, že angličtina bude i úředním jazykem jednání vlády. V dobách, kdy mnoho čistokrevných Lakotů zůstávalo monolingvních, se není čemu divit, že k nové legislativě přistupovali s krajní nedůvěrou. Oba neindiánští autoři ústavy zase ilustrují paternalistický koncept i tak revolučního zákona, jakým IRA bezesporu byl.

Legislativním orgánem Kmene oglalských Siouxů se podle ústavy stala nová kmenová rada s oficiálním názvem Rada kmene oglalských Siouxů (*Oglala Sioux Tribal Council – OSTC*). Ústava je platná dodnes a stejně tak dodnes funguje i kmenová rada. Členové rady jsou voleni na základě většinově demokratické volby jako reprezentanti původně pěti (dnes devíti) rezervačních okresů. V čele rady stojí prezident nazývaný také předseda (*chairman*).⁶⁵ Prezident kmene však není v čele samostatné výkonné moci po vzoru amerického systému. Je nevolícím členem Rady, jejíž setkání svolává a předsedá. Nezávislá výkonná moc neexistuje vůbec, Rada je pověřená exekutivou své vlastní legislativy a soudní moc je podřízená Radě, místo aby jí byla rovnocenná. Celá rada i s prezidentem jsou voleni každé dva roky registrovanými členy kmene (*enrolled members*). Kmenová ústava je tedy vypracovaná na

⁶³ REINHARDT 2007: s. 23.

⁶⁴ BIOLSI 1992: s. 98.

⁶⁵ REINHARDT 2007: s. 39.

základě americké většinové demokracie, avšak ve skutečnosti připomíná spíš její neúplnou verzi.

Ačkoli první a v mnoha ohledech klíčová část IRA se týkala indiánské samosprávy (*self-government*) skutečnost byla poněkud odlišná. Samospráva nově vzniklých kmenových vlád byla do velké míry pouze zdánlivá a právě tento moment je nejčastější výtkou Collierova konceptu. Kmenové rady sice získaly víceméně moc nad každodenním chodem rezervace, avšak skutečná moc zůstala v rukou BIA a rezervačního superintendanta. Superintendantovi byly ponechány rozsáhlé pravomoci včetně práva veta nad jakýmkoli rozhodnutím kmenové rady a práva jmenovat a odvolávat kmenové soudce a policii dle svého uvážení. BIA byly také ponechány tři klíčové mechanismy kontroly rezervačního fungování. BIA nadále rozhodoval o financích prostřednictvím kontroly indiánských účtů a schvalování půjček a investic. Absolutní moc v otázkách pozemkových záležitostí zůstala v rukou BIA a vzdělávání prostřednictvím vládou spravovaných škol bylo také z největší části kontrolováno BIA.⁶⁶

Situace se z hlediska samosprávy v podstatě výrazně nezměnila. BIA a superintendant nadále disponovaly nejvyšší mocí nad klíčovými mechanismy chodu rezervace. Obyvatelé rezervace si byli dobře vědomi, že kmenové vlády disponují do velké míry jen iluzorní mocí a jsou federální správě reprezentovanou BIA podřízeny. Navíc se rychle ukázalo, že kmenové vlády ze své podstaty nejsou schopny efektivně reprezentovat a hájit zájmy všech rezervačních obyvatel. Tyto skutečnosti vedly jen k dalšímu vnitřnímu napětí uvnitř kmene a dalším střetům zájmů.⁶⁷

Zákon o novém postavení indiánů selhal v otázkách indiánské samosprávy a nepodařilo se mu dosadit nově „reorganizované“ kmeny na stejnou úroveň s federální správou. Situace vzniklá v rezervacích po přijetí IRA a po vytvoření kmenových vlád bývá proto označována jako nepřímá koloniální správa.⁶⁸ Přesto období úřadování Johna Colliera znamenalo revoluční obrat v dosavadní politice Spojených států vůči indiánům. Zejména zrušení platnosti Dawesova zákona a zastavení parcelace rezervační půdy znamenalo významný krok ke zlepšení poměrů, zastavení rozkrádání půdy a eliminaci jedné z hlavních příčin katastrofálních životních podmínek indiánů počátkem 20. století. Kromě zastavení parcelace bylo z vytvořených fondů nakoupeno zpět velké množství půdy rozprodané jako přebytečné. John Collier také oficiálně odmítl politiku asimilace a v duchu myšlenek

⁶⁶ BIOLSI 1992: s. 127.

⁶⁷ Ibid.: s. 128.

⁶⁸ REINHARDT 2007: s. 23-24.

kulturního pluralismu hlásal rovnost kultur, čímž dalece předběhl svou dobu. Významným krokem bylo zrušení zákazu vykonávání indiánských obřadů a také kroky učiněné k postupnému rušení asimilačních mimorezervačních internátních škol.⁶⁹

V rezervaci Pine Ridge se v prvních letech fungování kmenové vlády pod legislativou IRA ukázalo, že obavy čistokrevných Lakotů během referenda o přijetí Collierova zákona byly do velké míry oprávněné.

Prvním prezidentem Oglalského kmene Siouxů se stal míšenec Frank G. Wilson. Wilson, který významnou část svého života prožil v Kansasu a byl jedním z mnoha míšenců, kteří využili legislativu Dawesova zákona k lukrativnímu získání půdy v jihovýchodní části rezervace – budoucího okresu Bennett. Sám se také aktivně účastnil jeho odtržení od rezervace počátkem století. Během prvních let fungování kmenové rady v Pine Ridge zastával úřad superintendanta v Pine Ridge William O. Roberts. Wilson se stal prvním z dlouhé řady kmenových prezidentů míšenců, pouze občas přerušené prezidentem z řad čistokrevných Lakotů. Jedním z důvodů většího podílu míšenců na dění kolem kmenové rady pod legislativou IRA bylo výhradní používání angličtiny v psaném i písemném projevu. Mnoho Lakotů ovládajících angličtinu nebylo schopných v ní číst a psát.⁷⁰

Frank Wilson se netajil svým pohrdáním tradicemi. Čistokrevné tradicionalisty označoval za „dávkaře“ a tradiční systém *thiyóšpaye* odsuzoval s tím, že vykazuje prvky komunismu. Při svém předsednictví se choval autokraticky, často prosazoval své zájmy bez ohledu na rozhodování rady, dosazoval do lukrativních pozic své příbuzné, zneužíval své pravomoci ovlivňováním kmenových soudů a dokonce zastrašoval členy kmenové rady hrozbami fyzického násilí. Audit provedený roku 1939 shromáždil důkazy Wilsonova rozkrádání kmenových fondů, zpronevěry a chování v rozporu z kmenovou ústavou.⁷¹ V příštích desetiletích se podobné praktiky měly v Pine Ridge kolem úřadování kmenových prezidentů stát až příliš častým jevem.

3.4. Eskalace odporu proti politice kmenové vlády: Obsazení Wounded Knee 1973

Collierovo reformní tažení nemělo příliš dlouhé trvání. Vstupem Spojených států do bojů druhé světové války bylo potřeba všechny finance a úsilí orientovat jiným směrem než k vnitrostátním sociálním programům. Odchodem prezidenta Roosevelta Collier také přišel o svého hlavního zastávce.⁷²

⁶⁹ BIOLSI 1992: s. 185.

⁷⁰ REINHARDT 2007: s. 92.

⁷¹ Ibid.: s. 93.

⁷² PRUCHA 1986: s. 36-37.

Konec 40. let 20. století znamenal v politice vůči indiánům obrat zpět k asimilačním snahám. Byl vypracován plán nazvaný jako politika ukončení (*termination*). Procesem ukončení byl rušen zvláštní status indiánských kmenů. Kmeny tak v podstatě měly přestat oficiálně existovat, indiáni by přestali být vnímáni jako menšina, byly by zrušeny všechny závazky plynoucí z uzavřených smluv v minulosti a indiáni měli být rozptýleni jednou pro vždy do americké společnosti. Nakonec by byl zrušen i Úřad pro indiánské záležitosti. Proces ukončení byl oficiální politikou až do přelomu 60. a 70. let, kdy ji prezident Johnson označil za nepřijatelnou a následně ji prezident Nixon oficiálně zrušil a vyhlásil nový směr k indiánskému sebeurčení.⁷³

V rámci politiky ukončení se v 50. letech odehrála kontroverzní etapa tzv. relokace. Indiáni byli v masovém měřítku přesvědčováni k odchodu z rezervací do velkých měst. Místo aby bylo vynakládáno úsilí k rozvoji rezervací a potenciálních zdrojů rezervací, mělo být řešením indiány přesídlit do velkých měst. V případě Lakotů se jednalo především o města jako San Francisco, Denver, Rapid City, Los Angeles, Millwaukee aj. Přesídlení indiáni však díky nedostatečné asistenci ze strany BIA a obecně převládajícímu rasismu nebyli schopni v městech jakkoli efektivně fungovat. Většinou končili v nejhůře placených zaměstnáních a rychle se rozrůstajících indiánských ghettech.⁷⁴ Relokace se připsala na dlouhý seznam přehmatů ve snaze efektivně řešit postavení indiánů v americké společnosti.

Oglašnému kmeni Siouxů z Pine Ridge za doby politiky ukončení nikdy bezprostřední zrušení nehrozilo. Během prvních několika desetiletí fungování kmenové rady se v jejím čele vystřídal mnoho prezidentů, většina z nich naplňovala obavy čistokrevných Lakotů, byla pouze prodlouženými pažemi BIA a vládli bez většího ohledu na zájmy obyvatel rezervace. Našly se mezi nimi i výjimky jako například nejmladší muž zastávající úřad kmenového prezidenta Gerald Jedno pero zvolený v roce 1970. Gerald Jedno pero byl jedním z prvních prezidentů, kteří se snažili o decentralizaci kmenové vlády a posilovali moc jednotlivých rezervačních okresů a komunit. Tento přístup vycházel vstřícně tradičnímu decentralizovanému politickému systému založenému na *thiyóšpaye* – na kterých stále do určité míry byly okresy a komunity založeny. Přesto se ani Gerald Jedno pero a jeho administrativa nevyhnuly obviňování z korupce a protekcionismu.⁷⁵

⁷³ PRUCHA 1986: s. 345-347.

⁷⁴ GIBBON 2003: s. 170.

⁷⁵ REINHARDT 2007: s. 122-124.

Roku 1972 byl po Geraldovi Jedno pero zvolen prezidentem míšenec Richard „Dick“ Wilson, který vstoupil do historie jako ztělesnění zkorumpovanosti kmenové vlády v Pine Ridge, a za jehož vlády došlo k událostem, které vstoupily do mezinárodního povědomí.

Dick Wilson byl míšenec z městečka Pine Ridge, které i nějaký čas zastupoval v kmenové radě. Nedlouho po svém zvolení se proti němu vytvořila silná opozice především z řad čistokrevných Lakotů. Vinili ho z úplatkářství, korupce, protekcionismu, vydírání a zavražďování. Do vnitropolitických záležitostí rezervace, však zasáhl z venčí jeden významný faktor a tím bylo působení aktivistického Hnutí amerických indiánů (*American Indian Movement – AIM*).

AIM založili v roce 1968 v Minnopolisu Dennis Banks a několik dalších Odjibwejů. Hnutí bylo založeno jako organizace se s nadou řešit problémy indiánů ve městě, jako byl rasismus ze strany policie a správních orgánů, poskytovalo právní poradenství a věnovalo se i alternativnímu školství a osvětě. Svým vznikem navazovalo na indiánské aktivistické skupiny jako byla například Národní rada indiánské mládeže (*National Indian Youth Council - NIYC*), které vznikaly v kontextu radikálních politických hnutí 60. let. Počátečními inspiračními zdroji AIM byly také extrémistické organizace černošského hnutí jako Černí panteři.⁷⁶

Charismatictí vůdci AIM na sebe svým nekompromisním vystupováním poutali pozornost hlavně mladých městských indiánů a také bělochů. Členové nosili dlouhé vlasy spletené do copů, indiánské doplňky k oblečení a v duchu panindianismu se stylizovali do pokračovatelů boje velkých náčelníků 19. století jako Geronimo, Šílený kuň či Sedící býk. Image válečníků podtrhovali také častými výtržnostmi na demonstracích, zbraněmi a militantním vystupováním.⁷⁷

Hlavní členskou základnu AIM tvořili městští indiáni, kteří následkem relokace a asimilačního školství ztratili kontakty s rezervačními příbuznými, čímž ztratili kontakty i se svými kořeny a tradicemi. Začátkem roku 1972 se poprvé AIM začalo angažovat v záležitostech rezervačních indiánů. Na AIM se v té době obrátili příbuzní Raymonda Žlutého hromu, který byl po napadení skupinou bělošských mladíků nalezen mrtev v malém městečku Gordon blízko hranice Pine Ridge. Na AIM se obrátil Severt Mladý medvěd, čistokrevný tradiční Lakota, člen známé kapely Porcupine Singers s prosbou o pomoc, aby případ nebyl zameten a viníci zproštěni viny. Napadení indiánů v městečkách blízko rezervace, kam indiáni jezdili ve velkém kupovat a pít alkohol, za které nikdo nebyl potrestán, nebyly vzácným jevem. AIM do Pine Ridge vedl Lakota a místní rodák Russell Means, člen

⁷⁶ BANKS 2004; CHURCHILL 1988.

⁷⁷ BANKS 2004.

hnutí od roku 1970 a spolu s Denisem Banksem jedna z nejvýraznějších postav celého hnutí. AIM v Gordonu uspořádalo demonstraci a podařilo se mu díky přítomnosti médií vyvinout tlak na místní orgány, čímž přispělo k odsouzení pachatelů a vysloužilo si značnou přízeň z řad čistokrevných Lakotů.⁷⁸

Oficiální vládní orgány neměly AIM příliš v lásce a kritizovaly ho za radikalismus a militarismus. Odsuzování ze strany vlády vyvrcholilo po účasti Hnutí na manifestačním pochodu s názvem Stezka porušených smluv v listopadu 1972 a především po násilném vyhrocení akce členy AIM, která skončila obsazením a vyrabováním budovy BIA ve Washingtonu.⁷⁹

Po úspěšném vypořádání se s případem vraždy Raymonda Žlutého hromu, se Russell Means začal zajímat o podivné aktivity kmenového prezidenta Pine Ridge Richarda Wilsona a navázal kontakty s opozičními tradicionalisty. Veřejně oznámil, že v roce 1974 se postaví proti Wilsonovi ve volbách na kmenového prezidenta.

Wilson reagoval na rostoucí opozici z řad obyvatel rezervace a na aktivity AIM v okolí tím, že si kolem sebe vytvořil ozbrojenou skupinu na obranu a prosazování svých zájmů. Skupina vešla do historie pod názvem Goons (*angl.: gorily, ve smyslu najatý hrdlořez, rváč*). Tato soukromá policejní síla nekompromisně zastráovala a fyzicky napadala kohokoli, kdo by se proti Wilsonovi chtěl postavit.⁸⁰

Jako odpověď, členové opozice proti Wilsonovi zformovali organizaci s názvem Hnutí za občanská práva oglalských Siouxů (*Oglala Sioux Civil Rights Movements – OSCRO*). Při zakládání OSCRO sehrály významnou úlohu především dvě ženy, tradicionalistky Gladis Bissonnett a Ellen Přesouvá tábor. Jednalo se o lokální rezervační organizaci, členskou základnu tvořili především čistokrevní Lakotové a podporovali ji významní tradiční obřadníci a svatí muži. Mezi členy byli příslušníci významných Lakotských rodin jako Černý jelen, Chipsové, Vraní pes, Catches, Mladý medvěd, Zranění. S organizací sympatizovalo také sedm vysoce uznávaných tradičních vůdců: Frank Bláznivá vrána, Tom Černý hřebec, Eddie Železný oblak, Frank Zabíjí nepřítele, Liščí medvěd, Matthew King a Charles Rudý oblak.⁸¹

Napětí stoupl ve chvíli, kdy Wilson pozval do rezervace na svou ochranu FBI a státní policii. Jako důvod uvedl obavy o možném útoku AIM na budovu BIA v městečku Pine Ridge ku příležitosti jednání rady o jeho sesazení. FBI obsadila budovu BIA a členové OCSRO ji posměšně začali nazývat Fort Wilson. Situace se vyhrotila, když Wilson

⁷⁸ BANKS 2004: 114-120.

⁷⁹ REINHARDT 2007: s. 149..

⁸⁰ Ibid.: s. 131.

⁸¹ Ibid.: s. 185.

zmanipuloval slyšení o vlastním sesazení a byl zproštěn všech obvinění. Až teprve v tomto okamžiku se členové OSCRO oficiálně obrátili na AIM. Došlo k tomu na setkání nedaleko městečka Pine Ridge ve společenské hale komunity Calico. Účastnilo se ho několik stovek Lakotů, mnoho vážených tradičních vůdců a svatých mužů a asi 20 členů AIM v čele Russellem Meansem a Dennisem Banksem. Bylo rozhodnuto, že bezvýchodná situace vyžaduje radikální řešení. Kolektivně bylo rozhodnuto uspořádat konfrontaci a za místo byl zvolen památník masakru Wounded Knee, symbol útlaku, beznaděje a tragického osudu všech Lakotů, nejen těch pozabíjených na onom místě v zimě 1890.⁸²

Obsazení Wounded Knee vyústilo ve vyrabování oblasti památníku a přilehlé komunity členy AIM, obklíčení ozbrojených aktivistů agenty FBI s automatickými zbraněmi a obrněnými transportéry. Událost přitáhla pozornost národních i mezinárodních médií a trvala 72 dní. Během této doby byli zabiti při vzájemných přestřelkách dva indiánští aktivisté a vážně zraněn jeden policista.⁸³

Obsazení Wounded Knee bylo z hlediska vnitřní politiky rezervace eskalací odporu proti kmenové vládě ztělesňovanou Wilsonem ze strany čistokrevných Lakotů. Obvinění vznesená proti Dicku Wilsonovi ve velké míře připomínají ta, vznesená počátkem století proti vládě 21 zástupců a proti prvnímu kmenovému prezidentovi Franku Wilsonovi (jde jen o náhodnou shodu příjmení) ve 30. letech. V podstatě podobným obviněním čelila ve větší či menší míře většina kmenových prezidentů za celou dobu fungování tohoto úřadu. Příčiny eskalace je nutné vidět v kontextech radikalismu indiánského aktivismu 70. let, ztělesněného v případě Pine Ridge hnutím AIM. Hnutí přispívalo k přiživování ale již dlouhodobě exitujícího konfliktu a napětí. V podstatě přímou příčinou obsazení Wounded Knee byl radikalismus Wilsonova chování.

Důkazem toho, že obsazení Wounded Knee nebylo jen vyjádřením odporu proti jednomu jedinému kmenovému prezidentovi, ale celému systému nenáviděných kmenových vlád, je moment, kdy aktivisté v obležené oblasti prohlásili odstoupení od IRA, všech ostatních koloniálních autoritářských zákonů a vyhlásili se Nezávislým národem Oglalů (*Independent Oglala Nation*). Ani tento akt nevycházel pouze z řad městských indiánských radikálů, kteří neměli se záležitostmi rezervace co dočinění, jak tvrdil Wilson a federální orgány ve snaze celou akci obsazení zdiskreditovat. Vyhlášení Nezávislého národa Oglalů se znovu účastnilo několik předních tradičních vůdců a svatých mužů v čele s Frankem

⁸² REINHARDT 2007: s. 180-183.

⁸³: Ibid.: s. 190.

Bláznivou vránou. Někteří rezervační tradiční obřadníci jako Wallace Černý jelen a Leonard Vraní pes se účastnili obsazení od počátku až do jeho konce.⁸⁴

Při obsazení Wounded Knee došlo k zajímavému spojení rezervačních tradicionalistů a městských radikálů. Městští indiáni ve spojení znovu nacházeli kontakt se ztracenými kořeny, ačkoli v jejich případě pan-indiánskými. Tradicionalisté zase těžili z přímočarosti, s jakou byli členové AIM schopni jednat v krizových situacích a také z jejich schopnosti pohybovat se v mechanismech moderního světa jako například využívání demonstrací a médií k popularizaci problémů.

Pine Ridge po skončení okupace Wounded Knee mezi lety 1973-1976 zachvátilo bezpráví, chaos a násilí. Konflikt mezi příznivci Wilsona a jeho opozicí si vyžádal mnoho lidských životů. Wilsona se nepodařilo sesadit a ve zmanipulovaných volbách 1974 obhájil svou pozici proti Russellu Meansovi. Situace se podařilo dostat pod kontrolu až v roce 1976, kdy ve volbách zvítězil Al Trimble, který se těšil podpoře tradicionalistů i radikálů z AIM. Nedá se však říci, že dlouhodobý odpor k systému kmenové vlády by byl ukončen.⁸⁵

3.5. Současnost: Vyhlášení Republic of Lakotah jako další etapa boje tradicionalistů proti systému kmenových vlád

70. léta 20. století přinesla v oblasti federální politiky vůči indiánům kromě zastavení politiky ukončení několik zásadních zákonů, které poskytly prostor pro vyhlídky na zlepšení poměrů. Nejvýznamnějšími zákony 70. let byly zákon o sebeurčení indiánů a podpoře vzdělávání z roku 1975 (*Indian Self-Determination and Education Assistance Act*) a zákon o náboženských svobodách z roku 1978 (*American Indian Freedom of Religion Act*). Dalším důležitým legislativním krokem byl v roce 1990 schválený zákon o ochraně indiánských hrobů a o repatriaci (*Native American Grave Protection and Repatriation Act*).⁸⁶ Přes zřetelnou snahu o změnu v politice vůči indiánům, podmínky každodenního života indiánů v rezervacích jsou dodnes alarmující.

Rezervace Pine Ridge dnes pokrývá 2 024 698 akrů (srovnání s 2,7 mil akrů při svém vzniku roku 1889) a je osmou největší indiánskou rezervací v USA. Census z roku 2000 udává celkový počet obyvatel Pine Ridge na 15 521 z toho 14 304 indiánů z celkového počtu 26 250 registrovaných členů kmene oglalských Siouxů.⁸⁷ Nedávný výzkum provedený katedrou antropologie Coloradské státní univerzity však uvádí, že skutečný počet obyvatel

⁸⁴ REINHARDT 2007: s. 203.

⁸⁵ Ibid. s. 205.

⁸⁶ GIBBON 2003: s. 190

⁸⁷ GLOVER 2005: s. 58.

Pine Ridge, potažmo celkový počet členů kmene, je vzhledem k vysoké mobilitě obyvatel a časté neochotě spolupracovat s úředníky obtížné určit. Vlastním terénním výzkumem odhadují počet obyvatel Pine Ridge v rozmezí 28 000 – 40 000 osob.⁸⁸

Podle oficiálních statistik se nezaměstnanost na území rezervace pohybuje kolem 80% a 50% obyvatel žije pod federálně uznávanou hranicí chudoby. Počet sebevražd mezi mladistvými čtyřikrát převyšuje národní průměr. Průměrná délka života je pro muže 47 a pro ženy 50 let. Kojenecká úmrtnost je pětikrát vyšší než národní průměr. Obrovskými problémy jsou nevzdělanost (podle statistik až polovina středoškoláků nedokončí studium), alkoholismus, domácí násilí, pohlavní zneužívání a nemoci spojené se špatnými stravovacími návyky jako cukrovka a obezita.⁸⁹

Absolutní většina zemědělské produkce na území rezervace je provozována neindiány. Soukromé podnikání funguje sporadicky a největšími zaměstnavateli dlouhodobě zůstává BIA, Oglala Lakota College a Indiánská zdravotní služba (*Indian Health Service*).⁹⁰

Ze správního hlediska se Pine Ridge rozkládá hlavně na dvou okresech Jižní Dakoty: Shannon a Jackson. V dalších třech okresech Bennett, Custer a Fall River se nacházejí malé ostrůvky mající také status indiánské půdy. Rezervace se dále dělí do devíti okresů: Eagle Nest, Pass Creek, Wakpamni, LaCreek, Pine Ridge, Oglala/White Clay, Medicine Root, Porcupine a Wounded Knee. Každý z devíti rezervačních okresů má v závislosti na počet obyvatel jednoho nebo více zástupců v kmenové radě. Kmenová rada stále funguje na konstituci přijaté v roce 1934 s několika dodatky v letech 1969, 1985, 1997 a má celkem 21 členů.⁹¹

Vztah vůči systému kmenové vlády zůstává komplikovaný a dodnes nevyřešený. Stále se objevuje tentýž názor již od počátku jejího fungování:

„Není to náš systém. Je to bělošský systém.“⁹²

Dvě nedávné události ukázaly, že Lakotové dodnes nepřijali zavedený model kmenové vlády za vlastní a že jsou ochotní ho tolerovat jen do určité míry.

⁸⁸ CRASH, Tom. Pine Ridge Blog: http://www.villageearth.org/pages/Projects/Pine_Ridge/pineridgeblog/archive/2005_07_01_archive.html [staženo: 5.3. 2009]

⁸⁹ Profile of Selected Economic Characteristics: Piner Ridge 2000: http://factfinder.census.gov/servlet/QTTTable?_bm=y&-geo_id=16000US4649660&-qr_name=DEC_2000_SF3_U_DP3&-ds_name=DEC_2000_SF3_U&-_lang=en&-_sse=on [staženo: 5.3. 2009]

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ GLOVER 2005: s. 60.

⁹² Z výpovědi informátora: „*Its not ours [IRA and tribal government system], its white man's law.*“

První z takových událostí bylo obsazení budovy BIA v městečku Pine Ridge v roce 2000 skupinou vystupující pod jménem *Grass Roots Oyate* (Grass Roots – angl.: prostí lidé, venkované; Oyate – lak.: lidé, národ). Příčiny této akce se nápadně shodovaly s příčinami vedoucími k obsazení Wounded Knee v roce 1973. Sami členové Grass Roots Oyate několikrát svou akci spojovali s událostmi února 1973. Veřejně však odmítali jakýkoli militarismus a svůj protest po celou dobu vedli pouze v nenásilné rovině. Obsazení BIA se účastnili celé rodiny, ženy, děti i staří lidé a stejně jako v případě Wounded Knee symbolicky drželi svůj protest po 72 dní. Požadavkem bylo přezkoumání aktivit kmenové rady pod vedením prezidenta Harolda Salwaye a okamžité odstranění kmenového pokladníka Wesleyho Jacobse, demisi všech členů kmenové rady a referendum o zrušení celého systému vlády pod legislativou IRA. Během obsazení došlo k symbolickému gestu vztyčení posvátného oltáře a obřadnímu vyhlášení nezávislosti Lakotů podle smlouvy z roku 1868.⁹³

Obsazení BIA bylo znovu vyprovokováno zkorumpovaností kmenové rady, znovu se během něj objevily hlasy zpochybnění celého systému kmenové vlády a znovu došlo k symbolickému vyjádření nedodržování uzavřených smluv a z nich plynoucí nezávislosti Lakotů. Opět se zde ukázalo, že opozici proti kmenové vládě, která je ochotná veřejně vystoupit, tvoří převážně tradiční čistokrevní Lakotové.

Druhou nedávnou událostí, která opět artikulovala nespokojenost se systémem kmenových vlád, bylo vyhlášení nezávislého státu Republic of Lakotah (angl.: Republika Lakotů) v prosinci 2007. Skupina sama sebe nazývající Lakotská delegace svobody (*Lakota Freedom Delegation*) doručila vládním představitelům ve Washingtonu osobně prohlášení, ve kterém Lakotové jako národ jednostranně odstupují od všech uzavřených smluv s vládou Spojených států a vyhláší nezávislost v podobě suverénního státu Republic of Lakotah. Hranice nově vzniklého státního útvaru byly vymezeny podle lakotského území před uzavřením smlouvy z Laramie 1868. Republic of Lakotah se tak rozkládá na území pěti států USA: Severní a Jižní Dakota, Nebraska, Wyoming a Montana.⁹⁴

V čele skupiny vyhlášující nezávislost stál dnes již veterán indiánského aktivismu Russell Means, který použil rétoriku Lakotské delegace svobody ve své kandidátské kampani na kmenového prezidenta Pine Ridge ve volbách na podzim roku 2008.⁹⁵

Russell Means kandidoval na pozici kmenového prezidenta již celkem čtyřikrát. Vždy šel do voleb s radikálními reformami a nikdy se netajil nedůvěrou k celému systému kmenové

⁹³ Pine Ridge Occupation Peoples Grass Roots Oyate:

<http://members.tripod.com/GrassRootsOyate/chronology.htm> [staženo 5.3. 2009]

⁹⁴ Republic of Lakotah Web: <http://www.republicoflakotah.com> [staženo leden 2008]

⁹⁵ Ibid.

vlády a úmyslem celý systém zrušit. V roce 2004 stanul ve volbách proti Cecilii Ohnivý hrom. Stejně jako ve volbách v roce 1974 skončil v prvním kole s největším počtem hlasů a těsným poměrem hlasů prohrál v druhém kole. Cecilia Ohnivý hrom se tak v roce 2004 stala první ženou zastávající pozici kmenového prezidenta.⁹⁶ V listopadu 2008 se opakoval stejný scénář a Russell Means se svou kampaní na pozadí vyhlášení Republic of Lakotah ve druhém kole prohrál proti Therese Dva býci poměrem hlasů 2083 ku 2443.⁹⁷

Russell Means a jeho aktivity jsou zvláštním příkladem tradicionalistických snah o boj proti oficiální kmenové vládě. Dal by se vzít jako extrémní příklad mezi těmi, kdo neschvalují kmenovou vládu. Jeho širší podpora v rezervaci vyplývá z těsných výsledku voleb. Jeho postavení v rezervaci však není jednoznačné.

„Některé jeho [Russella Meanse] aktivity jsou trochu šílené... ale na druhou stranu má pravdu v tom, co říká o kmenové vládě a o politice. (...) Mnoho lidí si z něho dělá legraci, ale nemohou popřít, že na tom, co říká je něco pravdy. Já osobně si myslím, že není správné být radikální.“⁹⁸

„Možná je příliš radikální [Russell Means], ale v mnoha věcech má pravdu.“⁹⁹

„[Russell Means] Nemůže mluvit za všechny lid [v rezervaci]... to nemůže nikdo. Ale už vůbec ne tahle vláda.“¹⁰⁰

Z výše popsaných událostí vyplývá, že v Pine Ridge stále existuje silná opozice proti Kmenové vládě. Členové této opozice by se zjednodušeně dali nazvat tradiční čistokrevní Lakotové. Existuje v nich určitá škála názorů. Na jedné straně se dají rozlišit umírnění, kteří jsou ochotni uznávat způsob kmenové vlády zavedený zákonem IRA a v politice se tito snaží o decentralizaci vlády ve prospěch okresů a komunit, čímž se snaží přiblížit tradičnímu politickému zřízení. Na druhé straně pomyslného spektra se dají rozeznat lidé, jako Russell Means nebo členové Grass Roots Oyate, kteří volají po celkovém zrušení stávajícího systému.

V opozici k názorům tradicionalistů stojí názory historických progresivistů, kteří v minulosti byli stoupenci „pokroku“ ve smyslu asimilace a názory tradicionalistů byly pro ně

⁹⁶ REINHARDT 2007: s. 213.

⁹⁷ Lakota Country Times, November 20, 2008. Dostupné na: http://www.lakotacountrytimes.com/news/2008/1120/front_page/ [staženo 5.3. 2009]

⁹⁸ Z výpovědi informátorky; angl. originál: „Some of his [Russell Means's] activities are a bit crazy... but on the other hand he's right about what he says about tribal government and political issues. (...) Lots of people make fun of him, but they can't deny he's got a point. (...) Personally, I think that's not right way, to be radical.“

⁹⁹ Z výpovědi informátora; angl. originál: „He's [Russell Means] maybe too radical, but he's right about lots of things.“

¹⁰⁰ Z výpovědi informátora; angl. originál: „He [Russell Means] can't speak for all the people.... no one can. But neither this kind of government can speak for all the people.“

jen přežitky minulosti. Od doby, kdy oficiální politika Spojených států od asimilace ustoupila, je lepší nazývat je „konzervativci“, protože dnes již v kontextu nového směru v politice Spojených států vůči indiánům jsou tito lidé stoupci „starých pořádků“. Stoupci konzervativců – historických progresivistů jsou především míšenci a akulturovanější Lakotové.

„Chceme zůstat Lakoty, ne asimilovanými indiány. Ale stále zde [v Pine Ridge] jsou lidé, kteří si myslí něco jiného.“¹⁰¹

Z uvedených čísel, která ilustrují nárůst míšenecké populace v historii rezervace, je jasné, že používaný termín čistokrevný Lakota dnes již nemá s biologickým konceptem krve mnoho společného a jedná se spíše o společenský nábožensko-politický (tedy kulturní) druh identity.

¹⁰¹ Z výpovědi informátora; angl. originál: „*We want to remain Lakota, not assimilated Indians. But still there are people who think different [in Pine Ridge].*“

4. NÁBOŽENSKÉ FRAKCE

4.1. Lakotské náboženství předrezervačního období

Víra, ke které se dnešní Lakotové obracejí jako ke tradiční, má kořeny v dobách, kdy se západní skupiny Siouxů začaly přesouvat na pláň. V té době prošel jejich způsob života výraznou změnou, a protože lakotské náboženství tvořilo neoddělitelnou součást každodenního života, je nutno ho nazírat ve společenských, historických a kulturních kontextech. Tradiční lakotské náboženství ve svých základech reflektuje přírodní prostředí, do kterého se Lakotové přesunuli během druhé poloviny 18. století. Symbolicky je sepětí s novými přírodními podmínkami vyjádřeno v mýtech, které umisťují stvoření Lakotů do Černých hor.¹⁰²

Pokud Lakotové mluví o své duchovní tradici, použijí termín *lakhól wičhóh'ay*: lakotská tradice, zvyky, kultura.¹⁰³ Volně přeloženo: lakotský způsob života ve smyslu ten jediný správný. V tomto výrazu je ukryto pevné propojení lakotské víry s každodenním životem. S největší pravděpodobností nebylo možné ve „starých dobách“ před kontaktem s bělochy tematizovat náboženství jako svébytný systém. Ten kdo žil *lakhól wičhóh'ay* byl považován za *ikcé wičháša* – obyčejného (skutečného) člověka – Lakotu. Ve starých dobách byl *lakhól wičhóh'ay* samozřejmě určen jen Lakotům. Vymezoval skupinovou identitu vůči *t'hóka* – nepřítelům – příslušníkům jiných kmenů.¹⁰⁴

Mytickým počátkem tradičního náboženství je příchod Bílé bizoní ženy, která přinesla Lakotům nejdůležitější symbol jejich víry, kterým je dýmka. Bílá bizoní žena rovněž symbolizuje adaptaci na nové prostředí plání a nastoluje nové pořádky a vztahy s novým prostředím, ve kterém se Lakotové ocitli. Tomuto předpokladu dávají za pravdu i historikové, kteří datují původ legendy do období kolem roku 1780.¹⁰⁵ Podle legendy přinesla Bílá bizoní žena Lakotům Dýmku bizoního telete, která je od té doby předávána z generace na generaci strážcům dýmky. V současnosti je Dýmka bizoního telete střežena v Green Grass v rezervaci Cheyenne River Arvolem Hledícím koněm, který je již 19. generací strážců dýmky.¹⁰⁶

Dýmka bizoního telete je určitým symbolem tradičního způsobu života Lakotů a jejich jednoty jako skupiny. Ukazuje se jen při zvláštních případech, například v dobách neštěstí. Každý Lakota vyznávající tradiční náboženství má svou vlastní dýmku, kterou používá při

¹⁰² FERACA 1998: s. 2.

¹⁰³ ULLRICH 1998: s. 281.

¹⁰⁴ DeMALLIE 2001a: s. 718-721.

¹⁰⁵ STEINMETZ 1990: s. 3.

¹⁰⁶ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 8.

osobních obřadech. Dýmky svatých mužů jsou považovány za obzvláště posvátné předměty nabyté velkou mocí. Všechny lakotské dýmky jsou symbolickým obrazem Dýmky bizoního telete a jsou s ní spojeny.¹⁰⁷

Kromě dýmky používané jako základního posvátného předmětu je další charakteristickým znakem lakotského náboženství koncept *wakháŋ*, vše prostupující síly vesmíru. Termín *wakháŋ* vyjadřoval nepochopitelnost a posvátnost vesmíru. *Wakháŋ* prostupovalo všechny věci, čímž nabourává jednoduchou dichotomii posvátné – profánní, a vyjadřovalo spřízněnost všech věcí ve vesmíru. Člověk byl podle lakotských představ jen malou součástí vesmíru, pojily ho k ostatním částem příbuzenské vztahy a z nich pramenící výhody a povinnosti. Člověk se ze své pozice bál vesmíru, uctíval ho a snažil se ho pochopit.¹⁰⁸

Vesmír nebylo v omezených lidských silách možno pochopit, což vyjadřoval termín *wakháŋ tháŋka*, nepersonifikované jednoty vesmíru (*tháŋka*, lak. velký). Viditelné projevy *wakháŋ tháŋka* se nazývaly *tháku wakháŋ* (*tháku*, lak. něco). Nejvýznamnějšími a nejmocnějšími projevy *wakháŋ tháŋka* byly přírodní síly a astronomická tělesa především slunce, země, obloha, kámen, měsíc, vítr, bouře.¹⁰⁹ Již zmíněným termínem pro modlitbu *wóčhekiye* se Lakotové obraceli na projevy *wakháŋ tháŋka*, jako na své příbuzné a dovolávali se u nich vztahu, jaký se sluší u dobrých příbuzných.¹¹⁰

Lakotové získávali své znalosti o světě a o *wakháŋ tháŋka* prostřednictvím snů a vizí. Vize se mohly dostavit samy od sebe, nebo byly vyvolávány při obřadech hledání vize pústem, samotou, modlitbami a spánkovou deprivací. Z vize mohl člověk odvodit své poslání či cestu jako by měl v životě následovat a povinnosti s ní spjaté. Lidé se silnými vizemi se stávali náboženskými praktiky, kteří se nazývali obecně *wičháša wakháŋ* - svatí muži (*wičháša* – lak. muž).¹¹¹

V náboženství se odrážel kočovný způsob života Lakotů a velká část vizí a náboženských praktik se týkala válčení a lovu. Každý muž využíval množství talismanů, posvátných vaků, speciálního chování a tabu za účelem úspěchu v boji a při lovu.¹¹²

Lakotské náboženství vykazovalo stejně jako sociální organizace velkou flexibilitu a dynamičnost. V zásadě neexistoval jednotný teologický systém či dogmatický souhrn víry. Základní koncepty byly sdílené a ústně tradované prostřednictvím mýtů, předávaných

¹⁰⁷ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 9.

¹⁰⁸ Ibid.: s. 28.

¹⁰⁹ DENSMORE 1992: s. 85-87.

¹¹⁰ ULLRICH 1998: s. 285.

¹¹¹ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 29.

¹¹² HASSRICK 1964: s.76-80.

vypravěči a svatými muži. Každý muž měl však na základě své vize možnost interpretovat základní koncepty podle sebe a možnost aktivně vytvářet vývoj lakotského náboženství.¹¹³ Na základě osobních snů a vizí existovalo velké množství osobních či kolektivních rituálů, které se lišily jeden od druhého, a mohly si ve výkladech jednotlivých konceptů i protiřečit. Tento fakt plyne také z již zmíněné velké dávky nezávislosti jednotlivých lakotských skupin.¹¹⁴

Hlavními povinnostmi svatých mužů bylo vykonávat obřady a léčit. Existovala řada spolků, které sdružovaly léčitele podle druhu jejich vize. Významní byli například léčitelé s medvědí léčebnou silou, kterou získali prostřednictvím vizí o medvědech. Důležitou složkou lakotského náboženství tvořil humor jako forma uvolnění napětí. S tímto fenoménem je spojen kult *heókha* – klaun, opačník, kterým se stával člověk snící o hromových bytostech, a musel vše dělat obráceně než ostatní lidé.¹¹⁵

Mezi nejdůležitější obřady patří potní chýše, která se používala k očištění těla i ducha. Potní chýše většinou byla přípravou na další rituál. Mezi další důležité obřady patří již zmíněné hledání vize praktikované většinou po čtyři dny na odlehlém místě. Významnou byla také obřadní adopce, a přechodové rituály pro dospívající dívky a zvyky spojené se smrtí, z nichž v literatuře nezmiňovanějším je obřad držení duše.¹¹⁶

Zdaleka nejvýznamnějším rituálem byl Tanec slunce, který Lakotové pravděpodobně převzali během své migrace na pláň od Šajenů a jedná se opět o příklad nového náboženského konceptu ovlivněného příchodem do nového prostředí. Tanec slunce byl kolektivním rituálem, konaným jednou ročně v létě. Ku příležitosti Tance slunce se sešly všechny lakotské skupiny do jednoho ohromného tábora a byl určitým stvrzením kolektivní skupinové identity. Tanec slunce trval čtyři dny, jeho součástí bylo několik přidružených dílčích rituálů jako například propichování uší a dávání jmen novorozencům. Součástí Tance slunce bylo sebeobětování prováděné přivázáním tanečnicků k posvátnému středovému kmenu provazy připevněnými ke kolíčkům propíchnutých ve svalech na hrudi. Jiným druhem sebeobětování bylo vláčení bizoních lebek přivázaných za kolíčky v tanečnickových svalech na zádech či přišití orlích per do kůže na ruku a ramenech.¹¹⁷

Ve starých dobách byl Tance slunce v zásadě válečnickým obřadem. Tanečníci museli oznámit svou účast oznamovat veřejně a dlouho dopředu. Muži podstupovali sebeobětování, jako formu modlitby především za úspěch v boji. Válečníci také často přísahali, že pokud se

¹¹³ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 34.

¹¹⁴ WALKER 1982: s. 7.

¹¹⁵ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 43.

¹¹⁶ Ibid.: s. 9.

¹¹⁷ DENSMORE 1992: s. 84-120.

jim dostane v boji úspěchu, podstoupí mučení při Tanci slunce jako naplnění slibu. Kromě tohoto silného válečnický orientovaného účelu byl Tance slunce vyvrcholením lakotského náboženského roku a měl širší nábožensko-společenský význam jako kolektivní vše-lakotský obřad symbolicky obnovující a potvrzující řád společnosti a celého vesmíru.¹¹⁸

Náboženské obřady hrály také úlohu v sociální hierarchii. Existovalo například několik obřadů, které zvedaly status dívky na vdávání, ale pro svou dceru si je mohl dovolit jen úspěšný a bohatý válečník.¹¹⁹

Kromě mýtů hrály v tradičním náboženství významnou roli také písně. Písně byly ústřední většině rituálů a podobně jako v mýtech se v nich uchovávala tradice.¹²⁰

4.2. Rezervační období, křesťanství, kult peyotlu

Usazení Lakotů do rezervací znamenalo radikální změnu způsobu života. Již nebylo možné žít *lakhól wičhóh'aŋ* jako dřív. Se skončením mezi-kmenových válek a lovu zmizel z lakotského způsobu života a z jeho náboženství klíčový prvek. Lakotové tak byli z počátku rezervačního období uvrženi nejen do společenské a kulturní krize ale i do krize náboženské. Tato náboženská krize se nejviditelněji projevila v mesianistickém hnutí Tanec duchů, který na určitou dobu na konci 18. století překryl tradiční víru. V případě Lakotů byl Tanec duchů jednou z příčin vedoucích k masakru u Wounded Knee, proto se jeho kult nerozšířil a brzy zcela zanikl.¹²¹

Postupným usazováním do rezervací se Lakotové stále více začali setkávat s křesťanstvím. V 70. letech 19. století byly siouxske rezervace rozděleny pod misijní správu různým kongregacím. Agentura Rudého oblaka – pozdější Pine Ridge – byla až do roku 1881 pod výhradní správou Episkopální církve. V polovině 80. let přicházejí do Pine Ridge jezuité a roku 1888 zakládají Misii Svatého růžence (*Holy Rosary Mission*), v jejímž komplexu je nedlouho poté postavena škola Rudého oblaka fungující dodnes. Jezuité dodnes patří k neaktivnějším kongregacím na území Pine Ridge. V průběhu historie se do Pine Ridge dostalo několik dalších desítek křesťanských kongregací.¹²²

Christianizace prostřednictvím misí byla součástí oficiální vládní politiky asimilace. Na území rezervace bylo zakázáno praktikovat tradiční obřady a děti byly odebírány do internátních škol. V tradičním náboženství nebyla shledávána žádná hodnota. Konvertovat

¹¹⁸ DENSMORE 1992: s. 110-120.

¹¹⁹ HASSRICK 1964: s. 296-300.

¹²⁰ DENSMORE 1992: s.

¹²¹ POWERS 1977: s. 121.

¹²² Ibid.: s. 113.

indiány na křesťanství bylo vnímáno jako součást jejich pozvednutí z barbarství směrem ke civilizovanosti.¹²³

Lakotové přijímali křesťanství z několika důvodů. Mnoho vůdců přijímalo novou víru z důvodu velkého tlaku vyvíjeného misionáři. Ten, kdo nepřijal křesťanství, byl také v nemilosti rezervační správy. Přijetí křesťanství tudíž skýtalo ekonomické a sociální výhody.¹²⁴ Významným faktorem v zásadě rozšířenému dobrovolnému přechodu na křesťanství byl fakt, že mnoho Lakotů nevidělo mezi svou vlastní a novou vírou konflikt. Přijímali novou víru, ale nepřijímali již tvrzení misionářů, že jejich stará víra pochází od ďábla, a proto se jí musí zcela zbavit.¹²⁵

K přesvědčení, že se náboženské směry nevyklučují přispěli nevědomky i sami misionáři. V raných překladech Bible do lakotštiny použili pro označení boha výraz *wakháŋ tháŋka* a všemožně se snažili při výkladu křesťanství používat analogie ze staré víry. V očích Lakotů to bylo důkazem, že jejich představa nevyššího principu vesmíru je to samé jako bůh křesťanů a že křesťanství je v podstatě to samé jako jejich starý systém víry.¹²⁶ Lakotové se také nebyli schopni své víry zcela zřítci, protože v sobě obsahovala mnohem víc než jen náboženství ve smyslu slova, který přinesli sebou misionáři. *Lakhól wičhóh'aŋ* v sobě obsahoval samotnou podstatu lakotské identity. Vytrhnout Lakoty zcela z jejich víry, z jejich způsobu života nebylo v silách ani rezervační politiky, asimilace a internátních škol.

Mnoho svatých mužů se tak před misionáři navenek prezentovalo jako oddaní katolíci, ale v sobě si vědomě udržovali svou starou víru. Stejným způsobem se chovalo mnoho obyčejných Lakotů, čímž došlo jednak k zachování a pokračování prvků tradičního života a jednak k zajímavému dialogu a proměně *lakhól wičhóh'aŋ*, ovlivněného křesťanstvím a jeho adaptaci na rezervační podmínky. Určitými centry udržování tradic byly komunity čistokrevných Lakotů izolované od rezervačních městeček a soustavnému působení misionářů.¹²⁷

Přestože se *lakhól wičhóh'aŋ* nepodařilo zcela vykořenit, mnoho z tradičních obřadů bylo zapomenuto a mnoho ze staré víry nepřežilo změny, které Lakoty postihly usazením do rezervací a v průběhu asimilace. Praktikování obřadů bylo zakázáno a postihováno, a přestože

¹²³ POWERS 1977: s. 114.

¹²⁴ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 13.

¹²⁵ Ibid.: s. 15.

¹²⁶ Ibid. s. 16.

¹²⁷ FERACA 1998: s. 6.

se některé udržovaly nadále v tajnosti, mnoho jich postupně upadalo do zapomnění. Přestože svatých mužů ubývalo, podařilo se kontinuitu udržet.¹²⁸

Nejvýznamnější lakotský obřad Tanec slunce se nevyhnul zákazům. Propichování tanečnicků bylo misionáři odmítáno jako barbarské a praktikování Tance slunce bylo zakázáno. Tanec slunce však pro Lakoty měl tak velký význam, že se s jeho praktikováním pokračovalo v tajnosti i přes hrozící sankce.¹²⁹

K určitému uvolnění poměrů došlo během úřadování Johna Colliera, který se snažil o změnu přístupu k indiánskému náboženství. Například začátkem 30. let 20. století bylo v Pine Ridge povoleno uskutečnit veřejný Tance slunce, avšak bez propichování tanečnicků. Procesu znovuzavedení každoročního veřejného Tance slunce stál významný lakotský svatý muž z Pine Ridge Frank Bláznivá vrána.¹³⁰

Určitou odpovědí na krizi tradičního náboženství počátkem rezervačního období bylo rozšíření kultu peyotlu. Peyotl byl používán a uctíván po staletí v oblastech severního Mexika a díky kočovným kmenům jihozápadu si našel cestu ke kmenům na území Indiánského teritoria v Oklahomě, odkud se na přelomu 19. a 20. století šířil po rezervacích napříč pláněmi. V Oklahomě byla také roku 1918 oficiálně založena Církev domorodých Američanů institucionalizující užívání peyotlu v rituál spojující prvky tradičních indiánských náboženství a křesťanství. Oficiální vznik byl reakcí na tendence vlády postavit peyotl mimo zákon a při jejím vzniku sehrál nezanedbatelnou úlohu antropolog James Mooney.¹³¹

Peyotlový kult skýtal určitou alternativu k zakázaným tradičním náboženstvím a k cizímu konceptu křesťanství. Peyotl tvořil také symbol, na kterém byla demonstrována náboženská jednota a bratrství indiánů napříč kmeny, čímž tvořil jeden ze základů rodícího se pan-indianismu na počátku 20. století. Peyotlové náboženství bylo indiánské náboženství vytvořené indiány pro indiány. Náboženství, které vycházelo z indiánské minulosti a mohlo fungovat v novém měnícím se světě.¹³²

Do Pine Ridge se kult peyotlu dostal začátkem 20. století od Omahů a Vinnebagů. Konsolidovaly se zde dva směry pozdější Církev domorodých Američanů fungující dodnes. Směr zvaný Půlměsíční (*Half Moon*) a směr zvaný Křížový oheň (*Cross Fire*). Na území Pine Ridge Půlměsíční směr více přijal užívání tradičních lakotských prvků. Při obřadech se například užívá dýmka a v modlitbách se objevují lakotské výrazy. Směr Křížového ohně

¹²⁸ MAILS 1979: s. 53.

¹²⁹ Ibid.: s. 108-109.

¹³⁰ Ibid.: s. 118-119.

¹³¹ HERTZBERG 1971: s. 239-259.

¹³² Ibid. s. 260.

obsahuje víc křesťanských prvků. Součástí obřadu je například čtení z bible, která zaujímá významné místo v obřadním oltáři. Ve třicátých letech se víceméně Křížový směr usadil ve východní části rezervace a Půlměsíční směr v západním cípu rezervace.¹³³

Ačkoli směry Církve domorodých Američanů nikdy nedosáhly rozsáhlejší členské základny a dodnes se pohybují v řádech několika stovek, tvoří v rezervačním prostředí viditelnou a významnou složku moderní lakotské spirituality.¹³⁴

V průběhu 20. století došlo k výrazným změnám v pojetí *lakhól wičhóh'aŋ*. Hlavními faktory byly změna prostředí v souvislosti s usazením do rezervací, působení křesťanství a tlak ze strany oficiální politiky zavrhuující tradiční víru. Došlo tak k několika základním posunům. Usazením do rezervací zmizel válečnický a lovecký základ tradičního náboženství a zmizela s ním spojená pragmatičnost.

Významným posunem byla rozsáhlá synkreze tradiční a křesťanské symboliky. *Wakháŋ tháŋka* začíná být ztotožňován s křesťanským bohem a přejímá jeho atributy. Mnoho tradičních symbolů získává křesťanský výklad nebo alespoň křesťanskou paralelu.¹³⁵

Obrovskou změnou pro Lakoty bylo přijetí konceptu křesťanské morálky. S tím souvisí objevení ekumenismu. Tradiční exkluzivistické pojetí lakotského náboženství je nabouráno a do pomyslného kruhu víry jsou zahrnuti příslušníci jiných kmenů, potažmo obyvatelé celého světa.¹³⁶

V souvislosti se změnou prostředí a způsobu života, který přinesla rezervace, zmizelo mnoho rituálů a kultů především spojených s léčením. Tyto léčitelské kulty byly nahrazeny kultem *yuwípi*, který naopak zažil nebývalý rozkvět v první polovině 20. století. Původně byla *yuwípi* ceremonie, při kterém byl obřadník celý zabalen do dek a spoután řemeny. Poté byl v temné místnosti uložen na připravené místo vymezené posvátnými předměty. V naprosté tmě poté následoval samotný obřad, jehož podstatou bylo, že obřadník byl přítomnými nadpřirozenými silami rozvázán a osvobozen. Přítomnost duchů se projevovala různými zvuky a světelnými efekty. Během tohoto procesu obřadník s nadpřirozenými silami komunikoval a mohl jejich prostřednictvím například věštit, zjišťovat diagnózu nemoci, nebo hledat ztracené věci a lidi.¹³⁷

Obřadníci *yuwípi* se těšili mezi Lakoty velké úctě. Na dlouhou dobu rezervačního období se kult *yuwípi* stal dokonce synonymem pro tradiční náboženství a *yuwípi* obřadníci

¹³³ STEINMETZ 1990: s. 95-98.

¹³⁴ Ibid.: s. 100.

¹³⁵ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 15.

¹³⁶ Ibid.: s. 18.

¹³⁷ FERACA 1998: s. 31-35.

hráli velkou roli v udržování a předávání tradic. Díky své pragmatičnosti se kult yuwípi vyhnul významnějšímu vlivu křesťanství.¹³⁸

Na Tanci slunce se dají do určité míry ilustrovat změny, které prodělalo lakotské náboženství obecně. Od 50. let bylo znovu povoleno na veřejném Tanci slunce propichování tanečníků.¹³⁹ Avšak od počátku rezervačního období celý obřad ztratil původní funkci jako obřad válečníků.¹⁴⁰ Do popředí se dostal rozměr obnovy a přibyl význam léčitelský, kdy ke středovému kůlu mohou být umístěni nemocní lidé. Postupně od poloviny 20. století se začíná každoročně konat několik Tanců slunce pod různým vedením a také různé podoby a velikosti. Zde se dá ilustrovat společenské rozdrobení rezervačních komunit.¹⁴¹ Nově se také mohli obřadu začít účastnit i ženy jako tanečnice, avšak nepodstupují propichování, a také děti, které tančí většinou jako doprovod svých rodičů, nevztahují se na ně povinnosti tanečníků.¹⁴²

Křesťanské interpretace se proluly i do prvků Tance slunce. Například fyzické utrpení tanečníků bývá připodobňováno ke Kristově oběti na kříži a pelyňkový věnec nošený tanečnický ke Kristově trnové koruně.¹⁴³

Tradiční náboženství během 20. století prodělalo významné změny. Podepsala se na něm radikální změna životního stylu, restrikce politiky asimilace a působení křesťanství a v praxi především internátní školy. Cílem asimilace rezervační správy a misionářů bylo zcela vykořenit Lakoty z jejich tradičního života. Přes všechnu snahu trvající desítky let si však Lakotové svůj *lak'hól wič'hóh'ay* dokázali udržet. Přijetím některých prvků křesťanství v průběhu 20. století vzniká lakotské náboženství, jak ho chápou dnešní tradiční Lakotové.

4.3. Krystalizace náboženských frakcí v Pine Ridge v 2. polovině 20. století

Významným faktorem, který zásadně působil na vývoj pojetí tradičního náboženství, bylo období zvýšeného politického aktivismu indiánů v 60. a 70. letech. Po skončení Collierova úřadování znovu převládly tendence tradičního náboženství marginalizovat. Lakotské tradiční náboženství se dokázalo udržet, avšak začínalo být doménou pouze starých lidí v odlehlých koutech rezervace. Mladá generace vychovaná internátním školstvím se často nebyla schopná k tradičnímu způsobu života vrátit.¹⁴⁴

¹³⁸ FERACA 1998: s. 43-44.

¹³⁹ MAILS 1979: s. 118-119.

¹⁴⁰ FERACA 1998: s. 11.

¹⁴¹ MAILS 1979: s. 122.

¹⁴² STEINMETZ 1990: s. 33, 79-80.

¹⁴³ MAILS 1979: s. 148.

¹⁴⁴ GIBBON 2003: s. 167.

Právě z této mladé generace se na konci 60. let zrodilo radikální indiánské politické hnutí Rudá síla. Ve svém programu mělo i propagaci tradičního náboženství.¹⁴⁵ Poprvé se tak hlasitě a veřejně začalo mluvit o tom, že by tradiční náboženství mělo nějakou hodnotu i mimo uzavřené rezervační komunity. V podstatě i kontext 60. let a obrat v přijímání menšin a menšinových náboženství majoritní americkou většinou se podepsal na postupném celkovém obratu ve vnímání tradičního indiánského náboženství.

Působení radikálního politického hnutí AIM na území lakotských rezervací se významně podepsalo na přístupu samotných Lakotů k tradičnímu náboženství. AIM bylo založené skupinou Ojibwejí v čele s Dennisem Banksem, který když hledal náboženský rozměr pro své hnutí, se obrátil právě k Lakotům. Podle jeho slov ho k tomu vedl fakt, že ojibwejské obřady se v té době konaly v tajnosti, a nebyly snadno přístupné.¹⁴⁶ Banksovo obrácení se k Lakotům je nutno také nahlížet v kontextu rostoucího významu lakotské kultury v rozšiřujícím se pan-indianismu. Dalším faktorem byl jistě značný počet Lakotů v AIM kolem Dennise Bankse, kteří ho jednoduše ke svým svatým mužům poslali.

Touto cestou se oficiálním obřadníkem AIM stává Lakota Leonard Vraní pes z rezervace Rosebud. Na začátku 70. let byl Leonard mladý lakotský muž z tradiční rodiny, potomek několika generací svatých mužů. Leonard byl příkladem kontinuity lakotského tradičního náboženství, které se v průběhu první poloviny 20. století vyrovnávalo s rezervačním prostředím. Jeho otec Henry Vraní pes svého syna vychovával sám na odlehleém rodinném pozemku daleko od rezervačních městeček, učil ho tradičnímu způsobu života, obřadům. Leonard nikdy nenavštěvoval žádnou rezervační školu.¹⁴⁷

AIM bylo pan-indiánské hnutí, tudíž v jeho řadách byli členové různých kmenů a i rétorika Hnutí týkající se tradičního náboženství se nesla v duchu pan-indianismu. AIM hlásalo návrat k tradičním *indiánským*, kmenově nevymezeným, hodnotám a s určitou dávkou naivity také hlásalo očištění tradičních hodnot od nánosů křesťanství. Návrat k tradičnímu náboženství očištěného od cizích vlivů nebyl reálně možný, protože tradiční náboženství bylo neoddělitelně spojeno s tradičním způsobem života, který byl nenávratně ztracen usazením indiánů do rezervací. V případě kmenů z plání ještě umocněn vyhubení divokých bizonů.

Avšak rétorika AIM působila na různé rezervace a různé kmeny rozdílně a v lakotských rezervacích žila vlastním životem. Přitahovala především mladou generaci Lakotů. Na mladé Lakoty více nebo méně vychovávané v duchu tradičních hodnot působil

¹⁴⁵ BANKS 2003: s. 99.

¹⁴⁶ Ibid.: s. 102.

¹⁴⁷ CROW DOG 1996: s. 71-81.

okolní tlak marginalizující vše spojené s tradičním způsobem života. Rétorika mladých radikálů z AIM proto působila jako tolik potřebný impuls. Najednou zde byli mladí indiáni, kteří se nestyděli nosit dlouhé vlasy spletené do copu, a za tradiční náboženství indiánskou historii, kulturu a jazyk.¹⁴⁸ Paradoxem zůstává, že tento impuls do rezervací přinesli městšší indiáni, kteří kontakty se svými tradičními kořeny do velké míry ztratili.

AIM si rychle na území rezervací získalo značný počet příznivců. Teze AIM neoslovovaly jen mladou generaci. Na území Pine Ridge zasáhla radikální revitalizace šířená AIM do vyhocených událostí kolem sesazení kmenového prezidenta Richrada Wilsona. Během obsazení Wounded Knee, ve které se situace vyhrotila, sehráli lakotští tradiční obřadníci významnou úlohu. Leonard Vraní pes a Wallace Černý jelen se účastnili celého obléhání a byli plnoprávními členy Hnutí. Během obléhání byly pod vedením obřadníků pořádány obřady potní chýše, očišťovací obřady kouřem a dýmkové obřady. Během vyjednávání se zástupci FBI byla dýmka používána jako stvrzení upřímnosti obou stran.¹⁴⁹

Staří obřadníci stáli v počátku celého podniku, protože se obrátili na AIM s prosbou o pomoc ve vyhocené situaci. Frank Bláznivá vrána, jeden z nejmáženějších tradičních obřadníků Pine Ridge, otevřeně podporoval AIM. Byl jedním z těch, kdo se obrátili na AIM, a také se účastnil vyhlášení suverenity v podobě Nezávislého národa Oglalů (*Independent Oglala Nation*) během obléhání.¹⁵⁰

Tradicionalisté se spojovali s AIM, protože Hnutí hlasitě a s potřebnou razancí formulovalo jejich politické zájmy a cíle. Hlavně dodržení mnohokrát porušených smluv a odpor k soustavnému rozkrádání lakotské půdy. Dále s tím spojené navrácení posvátných Černých hor a odpor k cizímu konceptu volených zástupců kmenové vlády vytvořené po IRA.¹⁵¹

Zlom ve vztahu starší generace tradičních obřadníků a AIM nastal ve chvíli, kdy přílišný militarismus a násilí členů Hnutí překročil únosnou mez. Smrt Lakoty Buddyho Lamonta během okupace přiměla Franka Bláznivou vránu, aby se pokusil vyjednat konečné příměří.¹⁵²

Názory obyvatel rezervace na působení AIM během a po obsazení Wounded Knee v Pine Ridge se různí. Lidé vesměs přiznávají, že Hnutí přineslo tolik potřebný impuls pro

¹⁴⁸ MEANS, WOLF 1995, s. 153.

¹⁴⁹ CHURCHILL 1988: s. 154-156.

¹⁵⁰ Ibid.: s. 156.

¹⁵¹ MAILS 1979: s. 216.

¹⁵² CHURCHILL 1988: s. 157.

znovunalezení ztracené hrdosti pro tradicionalisty, avšak toto pozitivum pak bylo přehlušeno roky násilí, kterého se členové AIM aktivně účastnili.¹⁵³

Díky událostem v 60. a 70. letech došlo k určité revitalizaci přístupu k tradičnímu náboženství a na území Pine Ridge vykrytalizovaly náboženské frakce, které do velké míry najdeme i dnes. Nejedná se samozřejmě o absolutní neprůchodné skupiny, ale spíš jen o stupně analytické škály, na které se obyvatelé rezervace pohybují, často se překrývají, případně mění dle situace.

První frakcí jsou tradicionalisté. Tradicionalisté jsou skupinou vyznávající lakotský způsob života *lak'hól wič'hóh'aŋ*, v podobě, jak je popsán v předešlé kapitole. Jedná se nejen o náboženství, ale i o způsob života, hodnoty a filosofii, které ačkoli ovlivněné křesťanstvím, vycházejí z lakotského základu a jsou vnímány jako tradiční. Tradicionalisté jsou většinou bilingvní a lakotštinu předávají dál svým dětem, protože ji vnímají jako ústřední prvek tradičního způsobu života. Mnoho výrazů spojených s lakotským náboženstvím nelze v angličtině efektivně vyjádřit.

Tradicionalisty jsou udržovány obřady. V současné době se v rezervaci udržuje mnoho obřadů osobních i kolektivních. Nejdůležitějším je Tanec slunce. V současnosti se koná každé léto mnoho Tanců slunce, jejich podoba se může různit ve velikosti, délce obřadu, počtu účastníků i v jednotlivých detailech a symbolice provedení. Dalšími z hlavních udržovaných ceremonií je dýmkový obřad, potní chýše, pláč o vizi, dávání jména, propichování uší, objevuje se i tradiční svatba. Kromě těchto důležitých obřadů má každý svatý muž své vlastní obřady, které vycházejí z jeho specializace, jeho vizí a jeho filosofie.¹⁵⁴

Významným faktorem vycházející z lakotského náboženství, který je pro tradicionalisty charakteristický, je důraz na příbuzenství. Příbuzenství bylo vždy ústředním prvkem *lak'hól wič'hóh'aŋ*, ve vztahu k nadpřirozenu i ve vztahu k vlastním příbuzným potažmo k všem ostatním lidem.¹⁵⁵

Důležitým rysem tradicionalistů je štědrost, která byla jednou ze čtyř ctností ve starých dobách. Dodnes se projevuje mimo jiné v obřadu rozdávání (*giveaways*).

Vztah tradicionalistů ke křesťanství může nabývat několika podob. Většina Lakotů v Pine Ridge jsou členové nějaké křesťanské církve.¹⁵⁶ Tradicionalisté nejsou výjimkou. Většinou nevidí konflikt mezi tradiční vírou a křesťanstvím. Určitým extrémním pólem, který někteří svatí muži zastávají, je názor, že křesťanská víra je naplněním víry tradiční a

¹⁵³ CHRISTAFFERSON 2001: s. 838.

¹⁵⁴ STEINMETZ 1990: s. 58.

¹⁵⁵ POWERS 1977: s. 119.

¹⁵⁶ POWERS 1977: s. 124.

praktikují tradiční obřady i křesťanské obřady, ale převládá u nich křesťanský výklad a symbolismus.¹⁵⁷

Naprostá většina lidí však má křesťanství a tradiční víru ve své mysli jako dvě oddělené jednotky, které se navzájem doplňují a společně vytvářejí náboženský rozměr života dnešních Lakotů. V některých případech má křesťanství výhradní postavení, jako například při pohřbech.

Další frakcí je samotné křesťanství. Jak již bylo řečeno, většina Lakotů se hlásí k příslušnosti k nějaké křesťanské církvi. Co do počtu vyznavačů jsou na území Pine Ridge nejnvlivnější Římskokatolická církev, jejíž členskou základnu tvoří přibližně 45% ze všech křesťanských Lakotů a Episkopální církve s přibližně 38%. Římskokatolická církev dodnes provozuje významnou Školu Rudého oblaka. Episkopální církve školství v Pine Ridge neprovozuje. Kromě těchto dvou nejvýznamnějších lze v rezervaci najít několik desítek dalších křesťanských církví jako například Presbyteriánskou, Církev těla Kristova (Body of Christ Church), Mormonskou, Adventisty sedmého dne, Luteránskou, Metodisty, Baptisty a mnohé další, jejichž počet se však pohybuje kolem několika málo procent.¹⁵⁸

Vztah křesťanství k domorodému náboženství je v současné době bezkonfliktní. Tento vývoj se dá do určité míry ilustrovat na případě jezuity provozované Škole Rudého oblaka, kde se od jejich počátků až hluboko do 20. století praktikovala tvrdá asimilace, lakotské tradiční náboženství bylo potíráno. Mnoho Lakotů ze starší generace má dodnes otřesné vzpomínky na kruté zacházení, které bylo ve Škole Rudého Oblaka běžnou praxí. Ovšem od 60. a 70. let 20. století v širších souvislostech událostí kolem 2. Vatikánského koncilu dochází k výrazným změnám a snaze Katolické církve brát ve své misijní činnosti brát ohled a inkorporovat aspekty domorodých náboženství do svého učení. Ti samí Lakotové, kteří zažili týrání a asimilaci ve Škole Rudého oblaka, dnes do té samé instituce posílají své děti a vnoučata. Škola Rudého oblaka je dnes obecně považována za nejkvalitnější střední školu na území rezervace. Součástí osnov je i výuka lakotštiny, lakotské historie a kultury a žáci mají možnost se účastnit tradičních obřadů.¹⁵⁹

V duchu poselství 2. Vatikánského koncilu také někteří katoličtí kněží začali od 70. let při svých bohoslužbách používat například dýmku, kouř z pelyňku a další tradiční prvky lakotského náboženství. Tyto tendence se setkávají s různorodým přijetím ze strany tradičních obřadníků. Zjednodušeně se dá říct, že ti, kteří se snaží být více radikální v duchu náboženské

¹⁵⁷ STEINMETZ 1990: s. 6.

¹⁵⁸ POWERS 1977: s. 113.

¹⁵⁹ Dle výpovědi informátora.

revitalizace 60. a 70. let, tyto tendence odsuzují. Existuje i množství svatých mužů, kteří v duchu svého přesvědčení, že křesťanské učení je pouze jiný způsob téhož náboženství, nebo že křesťanská nauka je naplněním tradičního náboženství, tyto praktiky schvalují, sami se jich účastní a podporují je.¹⁶⁰

Extrémním případem vztahu křesťanství k tradičnímu náboženství můžou být některé protestantské sekty. Například církev Kristova těla (*Body of Christ Church*) jejíž kazatelé jsou na území rezervace sami Lakotové, se ostře vymezují proti jakýmkoli tradičním obřadům a odmítají starou víru.¹⁶¹

Třetí frakcí jsou členové Církve domorodých Američanů. Jak již bylo nastíněno, na území Pine Ridge existují dvě kongregace a jejich členská základna nepřesahuje 1% celkové populace rezervace, avšak jsou viditelnou a důležitou religiózní skupinou. Zvláštním případem je již několik desítek let fungující Církev domorodých Američanů Ježíše Krista (*Native American Church of Jesus Christ*) založená Lakotou jménem Emerson Spider. Vznikla s přáním spojit Církev domorodých Američanů zcela s křesťanskou vírou a její členové usilují o oficiální uznání Církve domorodých Američanů Ježíše Krista jako křesťanské denominace.¹⁶²

Většině vyznavačů Církve domorodých Američanů nedělá problémy účastnit se i tradičních obřadů jako je Tanec slunce a další. Stejně tak vzhledem k velké míře synkreze s křesťanstvím, se mnoho členů Církve domorodých Američanů účastní i křesťanských bohoslužeb.¹⁶³

4.4. Současnost: Tradicionalisté a politika

Lak'hól wičhóh'aŋ je ústředním prvkem v identitě tradičních Lakotů. Jedná se o lakotskou tradici, náboženství a filosofii. Na jejím základě lze vymezit frakci lakotských tradicionalistů, kteří však netvoří absolutně jednotnou skupinu ani v otázkách náboženských či politických.

Tradicionalisté v průběhu historie, jako v případě obsazení Wounded Knee v roce 1973, prezentovali své politické zájmy. Především se jedná o dostání závazků plynoucích z uzavřených smluv zejména smlouvy z Laramie 1868. Navrácení Černých hor zabavených v rozporu s podmínkami smlouvy z Laramie. Suverenita Lakotů plynoucí ze smluvní politiky 19. století, kterou si různé tradicionalistické skupiny představují různě. Výrazným znakem

¹⁶⁰ STEINMETZ 1990

¹⁶¹ DeMALLIE, PARKS 1987: s. 13.

¹⁶² Ibid.: s. 190-195.

¹⁶³ Ibid.: s. 196.

politického směřování tradicionalistů je odpor k oficiální kmenové vládě zřízené pod zákonem o novém postavení indiánů z roku 1934. Zde se opět projevuje různorodost v názorech tradicionalistů pohybující se mezi dvěma póly. Někteří tradicionalisté jsou ochotni se účastnit oficiálních voleb do kmenové rady a tím se do míry, která je možná, snažit ovlivňovat politické dění v rezervaci ve svůj prospěch. Někteří jsou dokonce ochotni se aktivně účastnit oficiální politiky jako například kmenový prezident Wilbur Mezi stany, kterému při jeho inauguraci v roce 1994 byla položena z rukou několika respektovaných tradičních vůdců čelenka z orlích per.¹⁶⁴ Existuje i množství ortodoxních tradicionalistů, kteří se nijak oficiálního politického dění spojeného s kmenovou radou neúčastní a nechodí volit, jako tradiční výraz odmítavého postoje.¹⁶⁵

Politické zájmy tradicionalistů se projevují i v nedávných událostech spojených s obsazením BIA roku 2000 a ve vyhlášení Republic of Lakotah v zimě roku 2007. V případě vyhlášení nezávislého lakotského státu se dá ilustrovat nedávný vývoj tradicionalistů v čase. Nositelům tradic vždy u Lakotů byli staří lidé nebo stařešinové. Samozřejmě, že „staří“ lidé nebyli staří vždy a dnes nastává situace, kdy se stařešiny stávají lidé, kteří prožili své mládí v 60. a 70. letech. Takovým případem je i Russell Means, radikální aktivista v 70. letech, který dnes stojí za aktivitami kolem vyhlášení Republic of Lakotah a který se pokoušel na podzim 2008 počtvrté kandidovat na pozici kmenového prezidenta. Tito bývalí mladí radikálové a dnes stařešinové stojí a budou stát v nejbližší době za dalším vývojem, jakým se budou politické zájmy a aktivity tradicionalistů ubírat.

Kromě určitým způsobem radikálních akcí, kterými jsou obsazení BIA roku 2000 a vyhlášení Republic of Lakotah, funguje v současnosti na území Pine Ridge několik politických organizací, které se dlouhodobě snaží o prosazování zájmů tradicionalistů. Jedná se například o Radu smluv (*Treaty Council*), Lakotská asociace vlastníků půdy (*Lakota Landowner Association*), či více náboženské organizace jako Společnost Šedého orla (*Grey Eagle Society*), či Společnost Bílé bizoní ženy (*White Buffalo Woman Society*). Na tyto organizace se obracejí lidé s problémy, se kterými se nechtějí nebo pro nezájem nemohou obracet na oficiální kmenovou vládu. Ve vedení těchto organizací stojí tradiční Lakotové většinou starší lidé – stařešinové. Na svých jednání, která probíhají v lakotštině, probírají problémy týkající se pozemků, práva plynoucí z uzavíraných smluv, kulturní a jazykové záležitosti, problémy se vzděláváním.^{166 167}

¹⁶⁴ ROBERTSON 2002: s. 4.

¹⁶⁵ Dle výpovědi informátora.

¹⁶⁶ Dle výpovědi informátora.

Tyto alternativní politické organizace tradicionalistů jsou jen dalším důkazem trvajících nábožensko politických rozporů v rezervační společnosti a jsou důkazem, že tradiční Lakotové neustoupili tlaku asimilace ani tlaku koloniálního systému, který na rezervaci narouboval odmítanou volenou vládu.

¹⁶⁷ ROBERTSON 2002: s. 3-5.

5. ZÁVĚR

Lakotská rezervační společnost je složitý komplex vztahů, kde se odráží historie, tradice, náboženství a mnoho let koloniální nadvlády USA. Zjednodušeně se dají vysledovat dvě frakce stojící vůči sobě v opozici.

Jednou frakcí jsou tradicionalisté. Tradicionalismus je náboženskou identitou vymezenou na základě lakotského způsobu života *lak'hól wič'hóh'aŋ*, což není pouze systém náboženství, ale širší systém hodnot vycházející z tradic předrezervačního období silně ovlivněný historickým vývojem konce 19. a celého 20. století. Zásadní vliv na současné pojetí tradičního způsobu života mělo usazení do rezervací a působení křesťanství. Tradicionalismus je kromě náboženské identity i identitou politickou s formulovanými politickými zájmy, kterými jsou především dodržování smluv, navrácení Černých hor, suverenita Lakotů a zrušení systému oficiální kmenové vlády zřízené pod zákonem o novém postavení indiánů z roku 1934.

Tradicionalisté jako analytický model vykazují kromě náboženských a politických znaků také ekonomické a sociální rysy. Ekonomické rysy – hlavně materiální chudoba a vyšší nezaměstnanost vyplývají z počáteční neschopnosti přizpůsobit se novým podmínkám rezervační společnosti a byly charakteristické především během první poloviny 20. století. Mezi sociální rysy patří například tendence bydlet pohromadě mimo rezervační městečka a dávat větší důraz na příbuzenské povinnosti.

Progresivisté jako analytický model stojí v opozici vůči tradicionalistům. Jedná se o historickou skupinu Lakotů, kteří uznávali asimilaci jako zdroj pokroku. Z hlediska náboženství odmítali tradiční systém lakotského způsobu života a nevyznávali tradiční náboženství. Přikláněli se více výhradně ke křesťanství.

Z hlediska ekonomiky vykazovali v historii progresivisté lepší schopnost se přizpůsobit měnícímu se rezervačnímu prostředí a dařilo se jim lépe v zaměstnanosti a materiálním zabezpečení. Progresivisté se od dob vzniku rezervací usazovali do rezervačních městeček.

Tradicionalisté do velké míry korespondují s čistokrevnými Lakoty a progresivisté zase spíše historicky byli z řad míšenců. Koncept čistoty krve v pojetí samotných Lakotů je spíše než na základě biologie určován na politickém, náboženském, sociálním, případně ekonomickém základě. Jedná se tedy o kulturní kategorii.

Konflikty mezi tradicionalisty a progresivisty mají kořeny hluboko v historii již v předrezervačních dobách. Usazení do rezervací bylo hlavním faktorem, který pomyslnou

propast mezi těmito dvěma frakcemi rozšířil. Zásadní událostí v historii střetů zájmů těchto skupin bylo zřízení kmenové vlády pod zákonem o novém postavení indiánů roku 1934. Koncept kmenové vlády v zásadě ignoroval hodnoty a zájmy tradicionalistů. Kmenová vláda fungující dodnes zůstává do dnešní doby ústředním „jablkem sváru“ tradicionalistů a progresivistů.

Zásadní událostí, kdy dlouhodobý konflikt mezi tradicionalisty a progresivisty eskaloval, bylo obsazení Wounded Knee roku 1973. Důkazem, že napětí mezi těmito dvěma frakcemi zůstává na území Pine Ridge stále živé, jsou nedávné události spojené s obsazením Wounded Knee v roce 2000 a vyhlášení nezávislého státu Republic of Lakotah v zimě roku 2007.

Třenice mezi nábožensko-politickými frakcemi v rezervační společnosti potvrzují její komplexnost, ve které se odráží kulturní svébytnost Lakotů vzpouzející se tlakům oficiální politiky Spojených států. Lakotové dokázali svou kulturní svébytnost udržet přes dlouhá léta asimilace, přes všechny přetrvávající tlaky majoritní společnosti a nedávné události potvrzují, že ji hodlají bránit dál.

PŘEKLADY

Tabulka obsahuje anglická jména organizací, zákonů a indiánských jmen použitých v textu pro lepší orientaci v anglicky psané literatuře. Seznam je řazen abecedně.

Agentura Rudého oblaka	Red Cloud's Agency
Církev domorodých Američanů	Native American Church
Dawesův zákon o osobním vlastnictví půdy	Dawes Severalty Act
Hnutí amerických indiánů	American Indian Movement – AIM
Hnutí za občanská práva oglalských Siouxů	<i>Oglala Sioux Civil Rights Movements – OSCRO</i>
Kožešinové společnosti Skalistých hor	<i>The Rocky Mountains Fur Company</i>
Meriamova zpráva	<i>Meriam Report</i>
Národní rada indiánské mládeže	National Indian Youth Council - NIYC
Úřad pro indiánské záležitosti	Bureau of Indian Affairs – BIA
zákon o náboženských svobodách	<i>American Indian Freedom of Religion Act</i>
Zákon o novém postavení indiánů	Indian reorganization act
zákon o ochraně indiánských hrobů a o repatriaci	<i>Native American Grave Protection and Repatriation Act</i>
Zákon o rozparcelování půdy	General Allotment Act
zákon o sebeurčení indiánů a podpoře vzdělávání	<i>Indian Self-Determination and Education Assistance Act</i>

Arvol Hledící kůň	Arvol Looking Horse
Cecilia Ohnivý hrom	Cecilia Fire Thunder
Eddie Železný oblak	Eddie Iron Cloud
Ellen Přesouvá tábor	Ellen Moves Camp
Frank Bláznivá vrána	Frank Fools Crow
Frank Zabíjí nepřítele	Frank Kills Straight
Gerald Jedno pero	Gerald One Feather
Charles Rudý oblak	Charles Red Cloud
Leonard Vraní pes	Leonard Crow Dog
Liščí medvěd	Weasel Bear
Raymonda Žlutého hromu	Raymond Yellow Thunder
Red Cloud	Rudý Oblak
Sedící Býk	Sitting Bull
Severt Mladý medvěd	Severt Young Bear
Šílený kůň	Crazy Horse
Therese Dva býci	Therese Two Bulls
Tom Černý hřebec	Tom Black Stallion
Wallace Černý jelen	Wallace Black Elk
Wilbur Mezi stany	Wilbur Between Lodges

6. POUŽITÁ LITERATURA

BANKS, Dennis. *Ojibwa Warrior – Dennis Banks and the Rise of the American Indian Movement*. Norman: University of Oklahoma Press, 2004. 352 s. ISBN 080613691X

BIOLSI, Thomas. *Organizing the Lakota: The Political Economy of the New Deal on the Pine Ridge and Rosebud Reservations*. Tuscon and London: University of Arizona Press, 1992. 244 s. ISBN 0816511276.

CROW DOG, Leonard. *Crow Dog: Four Generations of Sioux Medicine Men*. New York: HarperCollins, 1996. 246 s. ISBN 0060926821.

DeMALLIE, Raymond, PARKS, Douglas, *Sioux Indian Religion – Tadtition and Inovation*. Norman: University of Oklahoma Press, 1987. 243 s. ISBN 0806121661.

DeMALLIE, Raymond. *Sioux Until 1850*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor). vol. 13, part 2 (volume editor Raymond J. DeMALLIE), pp. 718-760, Washington: Smithsonian Institute, 2001. ISBN 0160504007.

DeMALLIE, Raymond. *Teton*. In: Handbook of the North American Indian by William STURTEVANT (general editor). vol. 13, part 2 (volume editor Raymond J. DeMALLIE), pp. 794-820, Washington: Smithsonian Institute, 2001. ISBN 0160504007.

DENSMORE, Francis. *Teton Sioux Music*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1992. 671 s. ISBN: 0807432678.

FERACA, Stephen. *Wakinyan: Lakota Religion in the Twentieth Century*. Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1998. 124 s. ISBN 0803269056.

GAGNON, Gregory. *Pine Ridge Reservation: Yesterday and Today*. Badlands Natural History Association, 2007. 34 s. ISBN 0912410132.

GIBBON, Guy. *The Sioux: The Dakota and Lakota Nations*. Blackwell Publishing, 2003. 311 s. ISBN 1557865663.

GLOVER, John. *Tribal Sovereigns of South Dakota: A description of Contemporary Sioux Governments*. Rapid City: Chiesman Foundation For Democracy, 2005. 257 s. ISBN 0971857237.

- HASSRICK, Royal. *The Sioux: Life and Customs of a Warrior Society*. Norman: University of Oklahoma Press, 1964. 374 s. ISBN 0806121408.
- HERTZBERG, Hazel. *The Search for an American Indian Identity: Modern Pan-Indian Movements*. Syracuse, New York: Syracuse University Press, 1971. 362 s. ISBN 0815600763.
- HYDE, George. *Red Cloud's Folk: A History of the Oglala Sioux Indians*. Norman: University of Oklahoma Press, 1984. 331 s. ISBN 0806115203.
- CHRISTAFFERSON, Dennis. *Sioux 1930–2000*. In: *Handbook of the North American Indian* by William STURTEVANT (general editor), vol. 13, part 2 (volume editor Raymond J. DeMALLIE), pp. 821-839, Washington: Smithsonian Institut, 2001. ISBN 0160504007.
- CHURCHILL, Ward. *Agents of Repression – The FBI's Secret Wars Against the Black Panther Party and the American Indian Movement*. Boston: South End Press, 1988. 509 s. ISBN 0896082946.
- MAILS, Thomas. *Fools Crow*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1979. 278 s. ISBN 0803281749.
- NEIHARDT, John. *Mluví Černý jelen*. Praha: Hynek: 1998. 313 s. ISBN 808590697X.
- POWERS, William. *Oglala Religion*. Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1977. 233 s. ISBN 0803287062.
- PRUCHA, Francis. *The Great Father: The United States Government and the American Indians*. Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1986. 426 s. ISBN 0803287127.
- REINHARDT, Akim. *Ruling Pine Ridge: Oglala Lakota Politics from the IRA to Wounded Knee*. Lubbock: Texas Tech University Press, 2007. 274 s. ISBN 0896726010.
- ROBERTSON, Paul. *The Power of the Land: Identity, Ethnicity, and Class Among the Oglala Lakota*. New York & London: Routledge, 2002. 281 s. ISBN 0815335911.
- STEINMETZ, Paul. *Pipe, Bible, and Peyote among the Oglala Lakota: A Study in Religious Identity*. Knoxville: The University of Tennessee Press, 1990. 254 s. ISBN 0608077828.
- ULLRICH, Jan. *New Lakota Dictionary*. Bloomington: Lakota Language Consortium, 2008. 1100 s. ISBN 0976108291.

ULLRICH, Jan. *Doslov*. In: *Mluví Černý jelen*. Praha: Hynek, 1998. s. 233-310 ISBN 808590697X.

WALKER, James. *Lakota Belief and Ritual*. Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1991. 329s. ISBN 0803297319.

WALKER, James. *Lakota Society*. Raymond DeMallie (Ed.). Lincoln/London: University of Nebraska Press, 1982. 243 s. ISBN 080329737897808.

WALKER, James. *The Sund Dance and Other Ceremonies of the Oglala Division of the Teton Dakota*. New York: The American Museum of Natural History, 1917. 148 s.

MEANS, Russell, WOLF, Marvin. *Where White Men Fear to Tread*. New York: St Martins Press, 1995. 592 s. ISBN 0312147619.

INTERNET:

Pine Ridge Occupation Peoples Grass Roots Oyate:

<http://members.tripod.com/GrassRootsOyate/chronology.htm> [staženo 5.3. 2009]

Republic of Lakotah Web: <http://www.republicoflakotah.com> [staženo leden 2008]

Lakota Country Times, November 20, 2008. Dostupné na:

http://www.lakotacountrytimes.com/news/2008/1120/front_page/ [staženo 5.3. 2009]

Profile of Selected Economic Characteristics: Piner Ridge 2000:

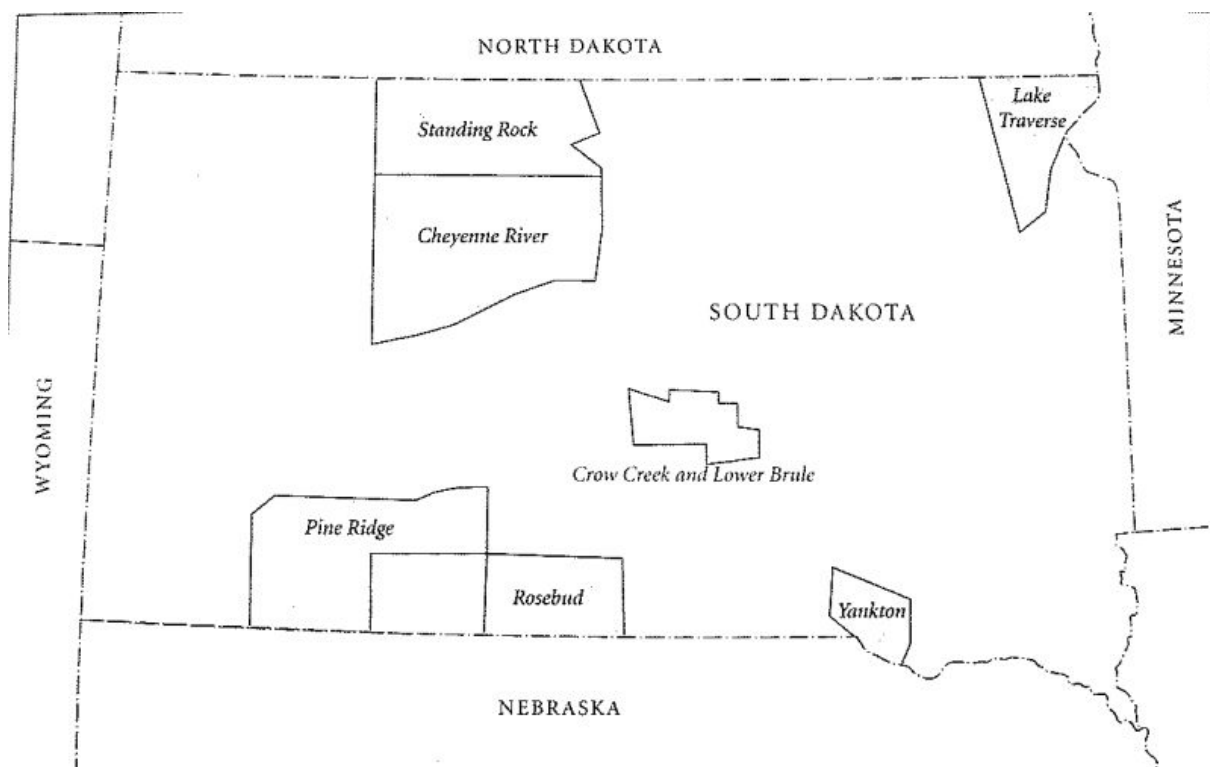
http://factfinder.census.gov/servlet/QTTable?_bm=y&-geo_id=16000US4649660&-qr_name=DEC_2000_SF3_U_DP3&-ds_name=DEC_2000_SF3_U&-_lang=en&-_sse=on

[staženo: 5.3. 2009]

CRASH, Tom. Pine Ridge Blog:

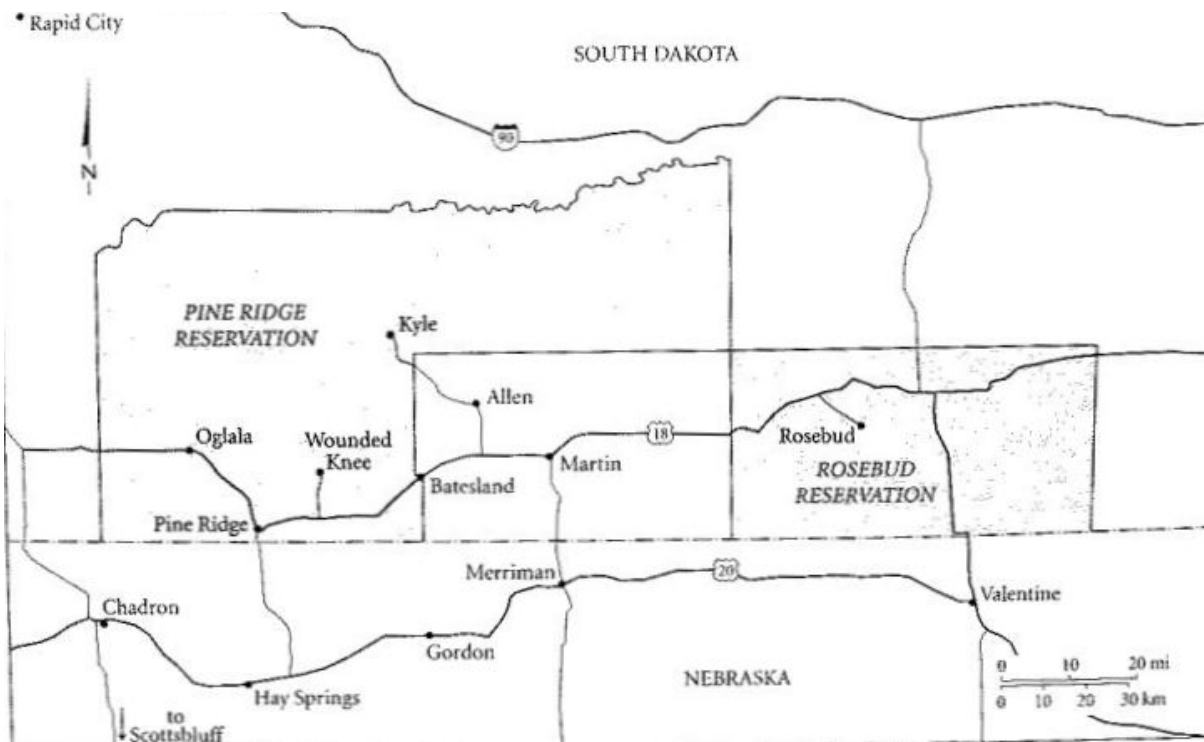
http://www.villageearth.org/pages/Projects/Pine_Ridge/pineridgeblog/archive/2005_07_01_archive.html [staženo: 5.3. 2009]

7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Mapa lakotských rezervací v Jižní Dakotě

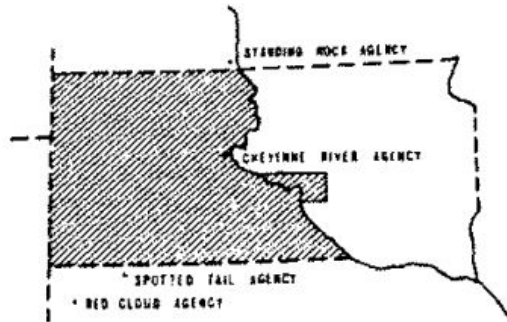
Zdroj: BIOLSI 1992.

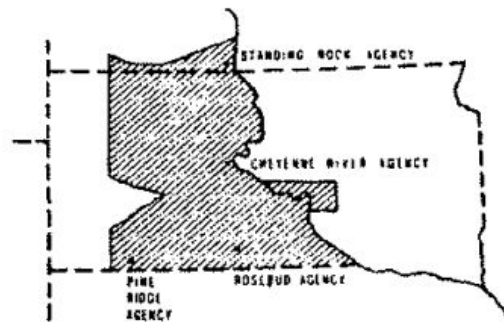
Mapa rezervace Pine Ridge a Rosebud

Zdroj: BIOLSI 1992

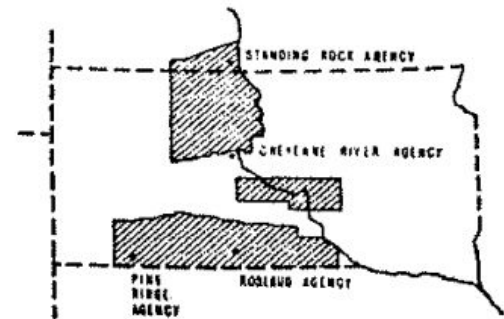
REDUCTION OF THE GREAT SIOUX RESERVATION 1868 to 1890

TREATY OF 1868

AGREEMENT OF 1876

ACT OF 1889

Historie ztráty území
Zdroj: ROBERTSON 2002

John Collier v rezervaci Pine Ridge

Zdroj: ROBERTSON 2002

Zasedání kmenové rady Oglalů kmene Siouxů 1940

Zdroj ROBERTSON 2002

Obsazení budovy BIA Hnutím amerických indiánů 1972

Zdroj: BANKS 2004

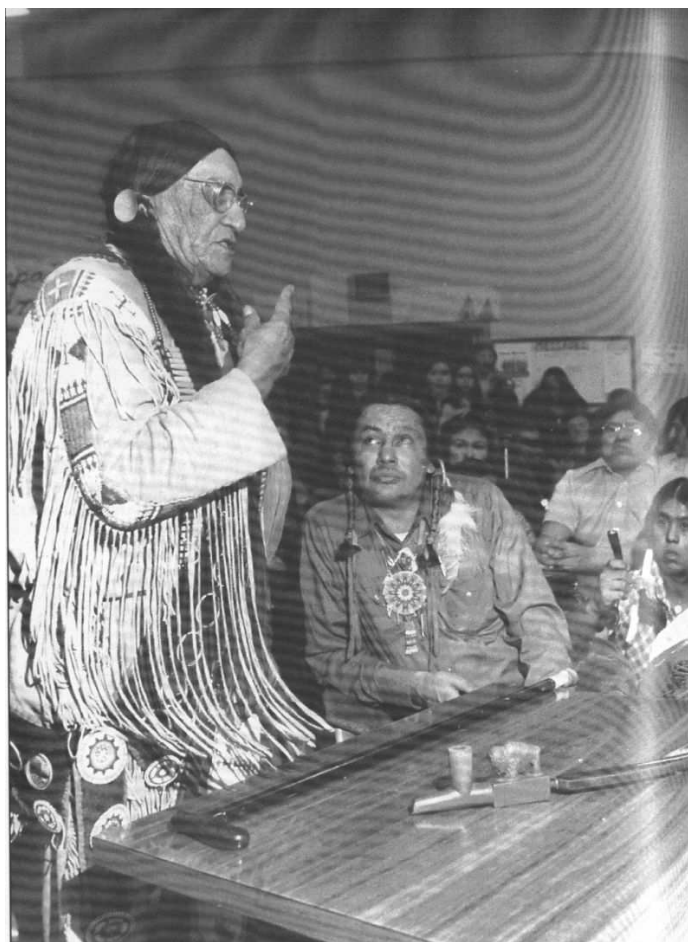

Obsazení Wounded Knee 1973

Zdroj: BANKS 2004

Dennis Banks při Tanci slunce
Zdroj: BANKS 2004

Frank Bláznivá Vrána a Russell Means
Zdroj: MEANS 1995

Současný strážce dýmky bizoního telete Arvol Hledící kůň
Zdroj: www.templeofunderstanding.org/wwd_2006_awards.html [staženo 20.3.2009]

Hrob Rudého oblaka v areálu Misie svatého růžence
Foto: Autor

Budova Úřadu pro indiánské záležitosti v městečku Pine Ridge
Foto: Autor

Russell Means v roce 2007 na demonstraci za zrušení Columova dne v coloradském Denveru
Zdroj: <http://blogian.hayastan.com/2007/12/21/add-to-yor-map-lakota-country> [staženo 20.3.2009]